

Eierskapskontroll
August 2023

Eierskapskontroll

Hol kommune

Viken
kommunerevisjon

Sammendrag

Bestilling	Formål	Problemstillinger
Kontrollutvalget sak 32/2022 20.09.2022	Undersøke om Hol kommune forvalter sine eierinteresser i tråd med lovkrav, etablerte normer for god eierstyring og kommunestyrets vedtak og forutsetninger.	<ol style="list-style-type: none">1. Har kommunen utarbeidet og jevnlig reviderer selskapenes styringsdokumenter?2. Har kommunen etablert god kommunikasjon og forankring mellom kommunestyret og eierorganene (eierrepresentantene)?3. Har kommunen systemer og rutiner som sikrer god sammensetning og nødvendigkompetanse i styrene?

Oppsummering og konklusjoner

Hol kommunes eierskapsmelding oppfyller ikke minimumskravene i kommunelovens § 26-1. Det er også flere områder hvor eierstyringen av de utvalgte selskapene ikke er i tråd med etablerte normer for god eierstyring.

Kommunen har utarbeidet en eierskapsmelding med flere gode prinsipper om eierstyring, men har utfordringer med å følge opp prinsippene og forventningene i praksis. Undersøkelsen viser at Hol kommunes forvaltning av sitt eierskap har flere forbedringspunkter:

Eierskapsmeldingen bør i større grad være et levende dokument som gjenspeiler kommunens eierstyring, eierstruktur og status i selskapene. Dersom eierskapsmeldingen skal gi et korrekt bilde av kommunens eierskap forutsetter dette jevnlig oppdatering.

Videre bør kommunen vurdere å utarbeide eierstrategier for de nyopprettede selskapene. Dette er ikke et krav, men det vil kunne være et viktig verktøy for kommunestyret som eiere for å sikre god forankring av eiersignaler, samt formidling av disse til selskapene. Strategier med tydelige mål for selskapet vil også kunne bidra til at kommunestyret kan gjøre en vurdering av om selskapet fyller sin hensikt etter kommunenes formål med eierskapet. Dette er også i henhold til etablerte normkrav.

Kommunen har systemer som legger til rette for god kommunikasjon og forankring mellom kommunestyret og eierorganene (eierrepresentantene). En mulig forbedring er likevel å vurdere eiermøter med flere selskap enn dagens eierskapsmelding gir forventninger om. Videre at bestemmelser om innkallingsfrist vedtektsfestes.

Kommunen har i liten grad formaliserte system og rutiner for å sikre god sammensetning og kompetanse i styrene. Valgkomite for valg av styremedlemmer til selskapene bør formaliseres, og det bør utarbeides en instruks for denne valgkomiteens arbeid. Det bør også vurderes om man skal følge anbefalingene om å velge ulike styremedlemmer i mor- og datterselskap.

Kommunen bør oppfordre til at alle selskaper bør vurderes å etablere en styreinstruks, årsplan (årshjul), samt utarbeide etiske retningslinjer.

Kommunen bør også oppfordre flere styremedlemmer til å registrere seg i KS styrevervregister.

Slike forbedringer vil være i tråd med etablerte anbefalinger og normkrav.

Anbefalinger

Med bakgrunn i vår gjennomgang, vil vi anbefale kommunen å vurdere følgende:

- Revidere eierskapsmeldingen jevnlig, for å sikre at selskapsopplysninger og formål med eierskapet oppdateres.
- Supplere eierskapsmeldingen med hvilke formål kommunen har med sitt eierskap for alle selskapene.
- Utarbeide eierstrategi for selskapene, for å synliggjøre hvilket formål kommunen har med å eie de ulike selskapene.
- Jevnlig vurdere om det enkelte selskap fyller sin hensikt etter kommunens formål med eierskapet.
- Gjennomføre formaliserte Eiermøter med selskapene.
- Sikre at selskapenes vedtekter inneholder bestemmelser om innkallingsfrist.
- Formalisere valgkomite (valgnemnd) for valg av styremedlemmer til selskapene.
- Utarbeide instruks for valgkomite (valgnemnd) for valg av styremedlemmer til selskapene.
- Etterspørre at styrets skriftlige egevaluering gjennomføres, og oversendes valgkomite (valgnemnd).
- Valg av ulike styremedlemmer til styreverv i mor- og datterselskaper.
- Oppfordre alle selskaper som ikke har dette om å utarbeide styreinstruks.
- Oppfordre alle selskaper som ikke har dette om å utarbeide årshjul som vektlegger mål, strategi og oppfølging av dette.
- Oppfordre alle selskaper som ikke har dette om å utarbeide etiske retningslinjer.
- Oppfordre flere styremedlemmer til å registrere seg i KS styrevervregister.

Utkast til rapport ble sendt til Hol kommune ved ordfører (som eier) og kontaktperson i administrasjonen for uttalelse. Felles uttalelse er vedlagt rapporten i vedlegg 1.

Metode og praktisk gjennomføring

Problemstillingene i undersøkelsen besvares ved hjelp av dokumentanalyse og intervjuer.

- **Dokumentanalyse:** Gjennomgang av eierskapsmelding, vedtekter, strategier og protokoller fra styremøter.
- **Intervjuer:** Intervjuer med ordfører og administrasjonen i Hol kommune.

Innhold

1.	Innledning.....	5
1.1.	Bakgrunn for prosjektet	5
1.2.	Formål og problemstillinger	5
1.3.	Avgrensning av undersøkelsen.....	6
1.4.	Beskrivelse av selskapene.....	6
2.	Metode	8
3.	Kontrollkriterier.....	10
3.1.	Utarbeide og revidere selskapets styringsdokumenter	10
3.2.	Kommunikasjon og forankring mellom kommunestyret og eierorganet	13
3.3.	Sikre god sammensetning og nødvendig kompetanse i styret	14
3.4.	Nærmere om KS anbefalinger for god eierstyring	17
4.	Generelt om eierstyring.....	18
5.	Styringsdokumenter.....	21
6.	Styringsdialog.....	23
7.	Selskapets styre	27
8.	Samlede vurderinger og konklusjon.....	32
9.	Anbefaling	36
	Referanser	37
	Vedlegg 1 – Uttalelser til eierskapskontrollen	38
	Vedlegg 2 – RSK 002 – Standard for eierskapskontroll	39
	Vedlegg 3 – Metode.....	41
	Vedlegg 4 – Oversikt over kommunenes eierskap.....	43

1. Innledning

1.1. Bakgrunn for prosjektet

Kontrollutvalget i Hol kommune vedtok i sitt møte 20. september 2022 (sak 32/22) at Viken kommunerevisjon IKS skal gjennomføre en eierskapskontroll av selskaper som Hol kommune har mer enn 50 % eierskap i.

Prosjektet har bakgrunn i møte i kontrollutvalget i Hol kommune 21. juni 2022 (sak 22/22). I dette møtet ba kontrollutvalget revisjonen om å utarbeide et forslag til prosjektplan for en generell eierskapskontroll til møtet 20. september 2022.

Hol kommune har eierskap i en rekke selskap. Eierandelen varierer og i en del av selskapene er den også under 50 %. I dette prosjektet er det valgt ut selskap hvor kommunes eierandel er over 50 %. For eierskapskontroll er det valgt ut følgende selskap:

Geilo Informasjonssenter (100 %), Ustekveikja Holding AS (100%), Utdanningscenteret på Geilo (60 %), Geilo Arena (51 %), samt Ørteren Kraftverk KF (100%).

I mai i 2022 vedtok kommunestyret omorganisering av Ustekveikja Energi AS og Ustekveikja Energi Holding AS ble stiftet. Ustekveikja Energi AS er nå et datterselskap (indirekte eierskap) av Ustekveikja Energi Holding AS. Også det nye holdingselskapet er 100 % eid av kommunen. Det er primært holdingselskapet som kontrolleres, men siden selskapet nylig er opprettet har vi valgt å se på dokumentasjon for Ustekveikja Energi AS der dette ikke er oppdatert for holdingselskapet.

1.2. Formål og problemstillinger

Formålet med eierskapskontrollen er å undersøke om Hol kommune forvalter sine eierinteresser i tråd med lovkrav, etablerte normer for god eierstyring og kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Formålet belyses ved hjelp av følgende problemstillinger:

1. Har kommunen utarbeidet og jevnlig reviderer selskapenes styringsdokumenter?
2. Har kommunen etablert god kommunikasjon og forankring mellom kommunestyret og eierorganene (eierrepresentantene)?
3. Har kommunen systemer og rutiner som sikrer god sammensetning og nødvendig kompetanse i styrene?

1.3. Avgrensning av undersøkelsen

Som det går fram av problemstillingene i kulepunktene i kapittel 1.2, er det utledet relativt konkrete problemstillinger for forvaltningsrevisjonen. Vi presiserer at prosjektet kun tar for seg de områder og temaer som faller inn under de problemstillingene som fremgår av kapittel 1.2. Vurderinger og konklusjoner omfatter derfor bare disse avgrensede definerte områdene eller temaene. Det er med andre ord ikke tale om en forvaltningsrevisjon eller gjennomgang av virksomheten til de aktuelle selskapene.

Undersøkelsen er avgrenset til å gjelde selskaper hvor Hol kommune eier mer enn 50 %. Eierskapskontroll er gjennomført i følgende selskap: Geilo Informasjonssenter (100 %), Ustekveikja Holding AS (100%), Utdanningscenteret på Geilo (60 %), Geilo Arena (51 %) samt Ørteren Kraftverk KF (100%).

Ettersom Geilo Arena AS og Utdanningscenteret på Geilo AS er nyetablerte selskap i 2022, har vi for disse selskapene begrenset undersøkelsen til å se på begrunnelsen for å bli med i selskapet, strategien for eierskapet, og valg til styret.

1.4. Beskrivelse av selskapene

Ørteren Kraftverk KF ble etablert i 1965 og er 100 % eid av Hol kommune.¹ Selskapet driver produksjon og omsetning av elektrisitet ved Ørteren Kraftverk KF. Ustekveikja Energi AS står i henhold til avtale for daglig drift og administrasjon av foretaket (leies inn). Ørteren Kraftverk KF dekker alle kostnader og utgifter i tilknytning til Hol kommune sin eierpart i Ustekveikja Kraftverk DA (eid 69 % av Hol kommune og Glitre Energi Produksjon AS 31 %). Overskudd av kraftsalg fra Hol kommune sin eierpart i Ustekveikja Kraftverk DA blir inntektsført i Ørteren Kraftverk KF.² Styrets leder og nestleder i ØKKF er også medlemmer i Selskapsmøtet for Ustekveikja Kraftverk DA.³

Som et kommunalt foretak er ikke Ørteren Kraftverk KF et eget selskap med rettslig eller økonomisk selvstendighet. Det kommunale foretaket er en del av kommunen og dermed underlagt kommunestyret som øverste myndighet.⁴

Geilo Informasjonssenter AS er et aksjeselskap som er eid 100 % av Hol kommune. Selskapet ble stiftet i 1993 (Proff).⁵ Eiendomsselskapet ligger på Geilo og leier ut lokaler og annen virksomhet i forbindelse med dette. Selskapet har ingen ansatte, men leier inn tjenester fra Visit Geilo og Hol kommune.⁶

¹ Eierskapsmeldingen, selskapsomtale Ørteren Kraftverk KF

² Årsberetning Ørteren Kraftverk KF 2022

³ Møteplan for ØKKF datert 25.08.22, sak 24-22

⁴ Eierskapsmeldingen, selskapsomtale av Ørteren Kraftverk KF

⁵ Eierskapsmelding Hol kommune 2022.

⁶ Styrets årsberetning 2021 – Geilo Informasjonssenter AS

Utdanningscenteret på Geilo AS er et aksjeselskap som er eid 60 % av Hol kommune⁷. Selskapet ble stiftet av Geilo Gruppen i juni 2022 og Hol kommune gikk inn som medeier i selskapet samme år. Det er en intensjon at også andre kommuner og næringslivsaktører i Hallingdal skal få muligheten til å komme inn på eiersiden. Selskapet har ingen intensjon eller ambisjon om å utbetale utbytte til aksjonærene.⁸

Geilo Arena AS er et aksjeselskap som er eid 51 % av Hol kommune. Selskapet ble stiftet i september 2022 og eies sammen med Geilo Gruppen.⁹ Kommunen tok initiativ til å etablere et eget selskap som kan videreføre utvikling av idrettsområdet rundt dagens Geilohall. Selskapet ble gitt ansvar for å utvikle idrettsområdet i henhold til innspill i rapporten P140 Campus Geilo¹⁰, med hovedfokus på videre utvikling av: Basishall, ny idrettshall, utenomhusanlegg med skatepark og annen idrettslig aktivitet samt arealer og anlegg for Geilo IL, NTG, fagskoler og annet.¹¹

Ustekveikja Energi AS ble etablert i 1993 og er 100 % eid av Hol kommune. Selskapet er et norsk energikonsern som driver med omsetning av kraft, samt produkter og tjenester for kraftkunder. Selskapet har 3 datterselskap: Ustekveikja Energi AB og Ustekveikja Energi ApS (omsetning av kraft i Sverige og Danmark), samt Geilovegen Eiendom AS som er konsernets eiendomsselskap. Datterselskapene har ingen ansatte.¹²

I mai i 2022 vedtok kommunestyret omorganisering av Ustekveikja Energi AS og **Ustekveikja Energi Holding AS** ble stiftet. Det nye holdingselskapet er 100 % eid av kommunen. Ustekveikja Energi AS er nå et datterselskap hvor kommunen kun har indirekte eierskap.

⁷ Kommunestyrevedtak 21.09.2022 sak 87/2022

⁸ Aksjonæravtale Utdanningscenteret på Geilo

⁹ Proff

¹⁰ P140 Campus Geilo – rapport fra ressursgrupper oktober 2021

¹¹ Kommunestyrets vedtak 02.12.21 sak 93/2021

¹² Årsberetning 2021 Ustekveikja Energi AS

2. Metode

Prosjektet er gjennomført av revisjonens egne ansatte på bakgrunn av kravene som stilles til gjennomføring av eierskapskontroll. Det vil si at gjennomgangen er basert på "RSK002 Standard for eierskapskontroll"¹³ som er vedtatt av Norges Kommunerevisorforbund (NKRF).

Problemstillingene i undersøkelsen besvares ved hjelp av dokumentanalyse og intervjuer, samt analyse av statistikk jf. figur 1.

Figur 1 - Illustrasjon av metoder

Dokumentanalyse

Intervju

Analyse av statistikk

I dokumentanalysen er sentrale dokumenter innhentet og analysert. Et formål med dokumentanalysen er å se om kommunen og styret har utarbeidet og jevnlig

reviderer sentrale dokumenter. Relevant informasjon knyttet til kommunen som eier er blant annet kommunens eierskapsmelding, eierstrategier, vedtekter/selskapsavtale og instruks for valgkomite, sakspapirer fra generalforsamlinger, referater fra eiermøter eller dialogmøter og skriftlig rapportering til kommunen fra selskapet. Relevant informasjon knyttet til styret er styreinstruks, sakspapirer fra styremøter, styrenes rutiner for vurdering av habilitet, styrenes årlig planer, styrenes årsrapport, styrenes egne evalueringer og selskapets strategier.

Revisjonen har også innhentet og analysert noe statistikk om selskapet fra offentlige registre som Brønnøysundregisteret, samt årsrapporter.

I tillegg til analyse av eksisterende dokumenter har vi innhentet oversikter fra kommunen over eierrepresentanter og utnevnte styremedlemmer. Vi har også innhentet en oversikt over styremedlemmenes kompetanse, samt godtgjøring. Videre har vi undersøkt om styremedlemmene er registrert i KS sitt styrevervregister.

Vi har gjennomført intervjuer med ordfører og administrasjonen i Hol kommune. Referat fra intervjuene er sendt intervjuobjektene, og disse har hatt anledning til å komme med kommentarer og korreksjoner i ettertid (verifisering).

Kvalitetssikringen av prosjektet er ivaretatt gjennom diskusjoner internt i Viken Kommunerevisjon vedrørende revisjonskriterier, metode, vurderinger og betydningen av funn underveis. Kvalitetssikring av revisjonsrapporten er utført ved at oppdragsansvarlig revisor har gjennomgått og gitt innspill på den endelige rapportens utforming og innhold.

¹³ Vedlegg 2 – RSK 002 – Standard for eierskapskontroll

Kontrollkriteriene som er utledet i denne eierskapskontrollen er sendt til Hol Kommune ved ordfører og kommunedirektør, samt til selskapets styreleder og daglig leder, som har hatt anledning til å komme med kommentarer og innspill til disse.

Utkast til rapport ble sendt til Hol kommune ved ordfører (som eier) og kontaktperson i administrasjonen for uttalelse. Felles uttalelse er vedlagt rapporten i vedlegg 1.

Vi mener dette samlet har gitt et tilstrekkelig faktagrunnlag til å belyse problemstillingene og kontrollkriteriene. For mer informasjon om de ulike metodene, se vedlegg 3.

3. Kontrollkriterier

I denne eierskapskontrollen utledes kontrollkriteriene i hovedsak fra følgende kilder.¹⁴

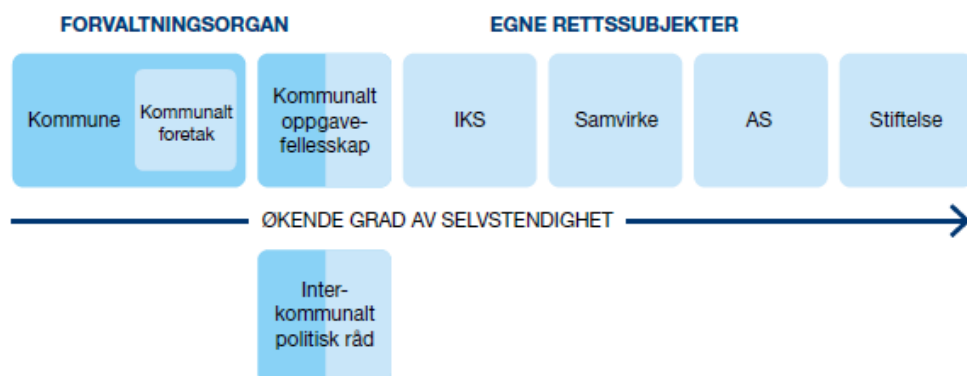
- Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)
- Kommuneloven
- KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll
- NUES (2021) Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse
- OECDs retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse i selskaper med statlig eierandel
- Kommunens eierskapsmelding

3.1. Utarbeide og revidere selskapets styringsdokumenter

Om eierstyring og selskapsorganisering

Selskaper er selvstendige rettssubjekter utenfor den ordinære forvaltningen. Organiseringen som selvstendig rettssubjekt legger rammen for kommunens styringsmuligheter. Eierstyringens form og innhold er regulert i de ulike selskapslovene selskapene er organisert etter. De ulike selskapslovene regulerer fordeling av myndighet, ansvar og oppgaver mellom eier, styrer og daglig leder.¹⁵ Figuren nedenfor illustrerer at kommunens styringsmulighet begrenses desto lenger bort fra den ordinære forvaltningen selskapet befinner seg.

Figur 2 - Illustrasjon av kommunenes styringsmuligheter (KS)

Styringsmulighetene til kommunen beror på hvor stor eierandel kommunen har. I selskapene som undersøkes i denne rapporten har Hol kommune en eierandel over 50 %. Det betyr at kommunen i kraft av sitt eierskap har kontroll med selskapet. Det organ i kommunen som forvalter kommunens aksjer (generalforsamlingen) er også enerådende øverste myndighet i selskapet og har herredømme over styresammensetningen.¹⁶

Styringsmulighetene til kommunen beror på hvor stor eierandel kommunen har. I selskapene som undersøkes i denne rapporten har Hol kommune en eierandel over 50 %. Det betyr at kommunen i kraft av sitt eierskap har kontroll med selskapet. Det organ i kommunen som forvalter kommunens aksjer (generalforsamlingen) er også enerådende øverste myndighet i selskapet og har herredømme over styresammensetningen.¹⁶

Et viktig prinsipp i selskapsorganisering er at selskapets ledende organer skal ha betydelig grad av frihet til å drive virksomheten. Lovfestede bestemmelser og normer for god selskapsledelse setter grenser for hvor mye kommunen bør involvere seg i selskapenes virksomhet. Det er selskapets styre og

¹⁴ Kontrollkriterier er en samlebetegnelse for krav og forventninger som benyttes for å vurdere kommunens virksomhet, økonomi, produktivitet, måloppnåelse, regeletterlevelse osv. Sammenholdt med faktabeskrivelsen danner kontrollkriteriene basis for de analyser og vurderinger som foretas, de konklusjoner som trekkes, og de er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere avvik eller svakheter.

¹⁵ Riksrevisjonen (2020) Faglige retningslinjer for selskapskontroll.

¹⁶ NOU 1995:17 Om organisering av kommunal og fylkeskommunal virksomhet, s. 144.

administrasjon sin oppgave å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor den ytre rammen som er trukket opp av eierne. Den ytre rammen består av styringsdokumenter som eierskapsmeldingen, eierstrategien, og selskapsavtalen/vedtektene til selskapet. KS anbefaler at kommunestyret jevnlig reviderer styringsdokumentene til selskapene.¹⁷

Den viktigste oppgaven for eier er å velge styre, utarbeide en eierstrategi for hvert selskap og følge opp selskapets måloppnåelse. Eier må deretter gi styret tillitt til å arbeide innenfor vide rammer og i samsvar med aksjelov, formål og eierstrategi.¹⁸

Eierstyring

Kommunestyret utøver eierstyring gjennom representantskapet eller generalforsamlingen som er selskapets eierorgan. Eierorganet bestemmer sammensetningen på styret og kan instruere styret og omgjøre beslutninger. KS anbefaler¹⁹ at kommunen som hovedregel bør oppnevne sentrale folkevalgte som eierrepresentanter i eierorganet. For aksjeselskap (AS) og interkommunale selskaper (IKS) bør kommunen etablere forutsigbare kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og eierorganet, som forankres i eierskapsmeldingen. Dette skal sikre engasjement, debatt og reell politisk avklaring av eierorganets myndighet.²⁰

I kommuneloven § 26- 1 er det fastsatt minimumskrav til kommunens eierstyring. Kommunen skal minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret, og som skal inneholde prinsipper for eierstyring, oversikt over selskaper og foretak, og formålet med eierinteressene.²¹ I forarbeidene til bestemmelsen kommer det fram at kommunens formål med selskapet ikke trenger å være identisk med selskapets formål. Eierskapsmeldingene kan være mer omfattende enn det som følger av minstekravet. Det vil for eksempel være en fordel om eierskapsmeldingen gjør en vurdering av om den enkelte virksomhet fyller sin hensikt etter det formålet kommunen har med å være engasjert i selskapet.²²

Ifølge KS bør eierskapsmeldingen beskrive de overordnede prinsippene for den kommunale eierstyringen, hva formålet med eierskapet er og sette det i sammenheng med kommunens totale virksomhet.²³

I tillegg til eierskapsmeldingen består den ytre rammen av eierstrategien og vedtektene. En klar og presis eierstrategi for selskapene, hvor eiers forventninger til selskapet formuleres, er en forutsetning for strategisk drift av selskapene. Eierne bør derfor klargjøre forventningene til styret og selskapene gjennom eierstrategiene.²⁴ En eierskapsstrategi angir kommunens rammer og retningslinjer for eierskapet, og fastsetter blant annet hva kommunen vil med sitt eierskap.²⁵ Eierstrategier legger grunnlag for aktiv

¹⁷ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, s. 4.

¹⁸ KS konsulent (2019) AS Kongsberg Tomteselskap. Evaluering 2018

¹⁹ Se vedlegg for oversikt over KS anbefalinger for god eierstyring

²⁰ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

²¹ Kommuneloven § 26- 1

²² Prop. 46 L (2017–2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), side 316

²³ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

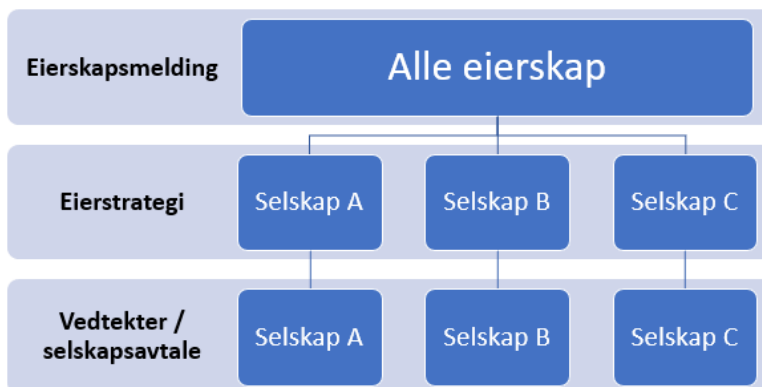
²⁴ KS Eierforum (2009) Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak

²⁵ <https://www.samfunnsbedriftene.no/advokattjenester/eierstyring-og-selskapsledelse/eierstyring/hva-er-en-eierstrategi/>

oppfølging av verdiene som ligger i selskapet. Strategien kan legge grunnlag for en god styringsdialog og gi mål og en klar retning på hva eierne vil med selskapet.²⁶

Figuren viser at mens eierskapsmeldingen gjelder alle kommunens selskaper, vil eierstrategiene og vedtektene være tilpasset hvert enkelt selskap.

Figur 3 - Oversikt over den ytre rammen av styring (styringsdokumenter)

Ifølge Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) bør vedtektene angi tydelig den virksomhet selskapet skal drive. Hensikten er å sikre at styret treffer beslutninger innenfor den virksomhet generalforsamlingen har fastsatt.²⁷ Aksjeselskaper etableres normalt for å skaffe eierne økonomisk vinning. Av aksjeloven § 2.2 går det fram at dersom selskapet ikke har som formål å skaffe eierne økonomisk utbytte skal vedtektene inneholde bestemmelser om anvendelse av overskudd og av formuen ved oppløsning.²⁸

Utledede kontrollkriterier:

- Kommunen skal utarbeide og jevnlig revidere sentrale styringsdokumenter som utgjør den ytre rammen for styring av selskapene – eierskapsmelding, eierstrategi og vedtekter
- Eierskapsmeldingen skal inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, oversikt over selskapene og kommunens formål med eierskapet. Kommunen bør i eierskapsmeldingen gjøre en vurdering av om selskapet fyller sin hensikt etter det formål kommunen har med å være engasjert i selskapet.
- Kommunen bør sørge for at selskapets vedtekter tydelig angir hvilken virksomhet selskapet skal drive.

²⁶ <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/eierskap/eierpolitikk/eierstrategier/>

²⁷ NUES (2021) Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

²⁸ Aksjeloven § 2.2

3.2. Kommunikasjon og forankring mellom kommunestyret og eierorganet

KS anbefaler også at kommunestyret årlig bør få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.) for selskapene. Det kan være voldsomt å legge fram en full vurdering av eierskapet hvert år, men kommunestyret bør uansett få forelagt en rapport om selskapene hvert år, som omhandler økonomi, spesielle saker osv.²⁹

Ifølge OECDs retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse i selskaper med statlig eierandel bør offentlige eide selskaper legge fram vesentlig informasjon på området av betydning for eier. Dette gjelder eksempelvis informasjon om måloppnåelse og eventuelle vesentlige risikofaktorer og tiltak som iverksettes for å håndtere dem.³⁰

KS anbefaler at det gjennomføres årlige eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet. Et eiermøte er et uforpliktende møte mellom kommunen som eier, styret og daglig leder i selskapet. Dette er en uformell arena for gjensidig informasjonsutveksling, forventningsavklaring og for å drøfte generell utvikling og rammevilkår for virksomheten³¹

Eierstyring skal skje gjennom eierorganet og det bør derfor etableres forutsigbare kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og eierorganet, forankret i eierskapsmeldingen. For å forenkle samhandling og kommunikasjon anbefaler KS at det oppnevnes sentrale folkevalgte til eierorganet³²

Kommunen har normalt behov for tid til avklaring av aktuelle saker før de behandles i generalforsamling. Ifølge KS bør bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamling og representantskapsmøter tas inn i vedtektene slik at det tas hensyn til kommunens behov for tid til behandling.

Utlede kontrollkriterier:

- Kommunestyret bør årlig få en rapport om tilstanden i selskapet, blant annet om økonomi, måloppnåelse, vesentlige risikofaktorer og tiltak.
- Eiermøter bør gjennomføres jevnlig
- Sentrale folkevalgte bør oppnevnes som representant i eierorganet
- Bestemmelser om innkallingsfrist bør være med i vedtektene

²⁹ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

³⁰ OECDs retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse i selskaper med statlig eierandel

³¹ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

³² KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

3.3. Sikre god sammensetning og nødvendig kompetanse i styret

Valg av styre (valgkomite)

KS anbefaler at det fastsettes i vedtektene at valg av styrer i kommunalt eide selskaper skjer ved bruk av valgkomite. Det bør videre lages retningslinjer som regulerer komiteens arbeid. Valgkomiteen skal på oppdrag fra selskapets eierorgan finne og foreslå kandidater til styret i selskapet. Det bør være forsvarlige og gjennomtenkte prosesser rundt valg av kandidater i styrene med fokus på kompetanse og personlige egenskaper. Ansvar, rolleforståelse og habilitet er viktige temaer. En valgkomite kan arbeide langsiktig og bruke god tid på å kartlegge og finne egnede styrekandidater med den rette kompetansen og bidra til at helheten ivaretas ved den endelige sammensetningen av styret. For å sikre kontinuitet og videreføring av kompetanse bør ikke hele styret skiftes ut samtidig. Det kan derfor være hensiktsmessig med overlappende valgperiode for styremedlemmene.³³

KS anbefaler videre at eier gjennom selskapets eierorgan sørger for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset selskapets formål og virksomhet. Kommunen og eierorganet må definere hva slags kompetanse og kapasitet som forventes av styremedlemmene. Et godt utgangspunkt for denne vurderingen kan være selskapets formålsparagraf, langsiktige strategier og situasjonsbestemte forhold (omstillingsbehov, markedstilpasning, lovendring etc.). Det bør tilstrebes en sammensetning av styret med komplementær kompetanse og erfaring. Det er viktig å oppnevne styremedlemmer som kan sikre styrets tilsyns- og kontrollfunksjoner overfor daglig leder. Styret skal gjenspeile og representere selskapets behov, og bør ha forskjellig og supplerende kompetanse innen blant annet økonomi, organisasjon og markedet som selskapet opererer i. Videre bør styret ha faglig innsikt og god kjennskap til selskapets formål.³⁴

Ifølge KS er det ikke noe til hinder for at folkevalgte velges til styremedlemmer i selskaper. Forståelse for og erfaring fra det politiske system kan gi en innsikt og kompetanse som styret bør besitte. Kommunen bør imidlertid vurder hvor ofte den folkevalgte kan bli inhabil.³⁵

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) anbefaler også at selskaper har en valgkomite og at valgkomiteen vedtektsfestes. Generalforsamlingen bør fastsette nærmere retningslinjer for valgkomiteen, velge komiteens leder og medlemmer. Valgkomiteen bør være uavhengig av styret og øvrige ledende ansatte. Videre bør valgkomiteen begrunne hvert forslag til kandidater. Valgkomiteens sentrale oppgave er å foreslå et styre som ivaretar eiernes (aksjonærfelleskapets) interesser og som kan ivareta selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Styret må både ha nødvendig kompetanse og kapasitet til å utføre sine oppgaver.³⁶

Ifølge KS bør styremedlemmer i morselskapet som hovedregel ikke sitte i styrene i datterselskaper. Det er viktig å ikke unngå rolleblending og dobbeltroller i konsernforhold.³⁷ I et konsernforhold er hvert selskap et selvstendig rettssubjekt, jf. aksjeloven §2-20. De enkelte selskapene i konsernet har egne styringsorganer, egen egenkapital og ansvar for egne forpliktelser. Morselskapet styre har derfor ikke

³³ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

³⁴ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

³⁵ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

³⁶ NUES (2021) Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

³⁷ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

anledning til å treffe bindende vedtak i datterselskapet, utover vedtak i datterselskapets generalforsamling.³⁸

I 2021 trådte det i kraft nye regler om selskapsmessig og funksjonelt skille for nettselskap, jf. energiloven §§ 4-6 og 4-7. De nye kravene til selskapsmessig skille innebærer at nettselskapene skal skilles ut i egne selskaper som ikke driver med annen virksomhet. Nettselskap kan ikke ha kontroll over enheter som driver med annen virksomhet. Nettselskap kan heller ikke kontrolleres av enheter som driver med produksjon eller omsetning av elektronisk energi og fjernvarme. I praksis vil de fleste nettselskapene inngå som en selvstendig enhet i et konsern der morselskapet ikke driver med annen virksomhet. Krav om funksjonelt skille gjelder kun for selskap med over 10 000 kunder, og innebærer at nettselskapet skal driftes uavhengig av annen virksomhet. Det betyr at personer i ledelsen i nettselskap ikke kan delta i andre selskap i konsernet som driver annen virksomhet.³⁹ Ledelsen omfatter personer med reel beslutningsmyndighet, blant annet styre og daglig ledelse.⁴⁰

Hensikten med krav om funksjonelt og selskapsmessig skille er å redusere risiko for krysssubsidiering og styrke nettselskapenes nøytralitet overfor konkurranseutsatt virksomhet. Nettvirksomheten er et naturlig monopol, og kundene kan ikke velge nettselskap.⁴¹

Krav om styreinstruks

Styret kan utarbeide egne interne strategidokumenter som operasjonaliserer hvordan selskapet skal oppnå målet eierne har fastsatt. I mange selskaper vil det være aktuelt å ha en styreinstruks som legger føringer for styrets arbeid og saksbehandling.⁴²

I henhold til aksjeloven § 6-20 (krav om styrebehandling mv.) skal styreleder sørge for behandling av alle aktuelle saker som hører inn under styret. Aksjeloven § 6-23 slår fast at i selskaper hvor ansatte har representasjon i styret⁴³ skal styret fastsette en styreinstruks, som gir nærmere regler om styrets arbeid og saksbehandling. Instruksen skal blant annet inneholde regler om hvilke saker som skal styrebehandles og daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Instruksen skal også inneholde regler for innkalling og møtebehandling.⁴⁴ I forarbeidene kommer det fram at bestemmelsen tar sikte på å gjøre styrets saksbehandling mer effektiv, slik at styret kan utøve sin funksjon på en bedre måte.⁴⁵

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) anbefaler at en styringsinstruks fastsettes uavhengig av om ansatte er representert i styret. Styret bør fastsette instruks for styret og den daglige ledelsen med særlig vekt på klar ansvar- og oppgavefordeling.⁴⁶

³⁸ NOU 1996: 6 s. 19, s. 21.; UIT (2021) Medvirkeransvar for styremedlemmer i morselskap

³⁹ <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/selskapsmessig-og-funksjonelt-skille/>

⁴⁰ Norsk Lovkommentar ved Mari Reitzel Bjerke og Aksel S. Tannum. Noter er sist hovedrevidert 05.07.2022. (note 113)

⁴¹ Prop. 35 L (2015–2016) Endringer i energiloven (skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet mv.), a 5.

⁴² KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, side 17.

⁴³ Ansatte har en rett til styrerepresentasjon i selskaper med flere enn 30 ansatte

⁴⁴ Aksjeloven § 6-23

⁴⁵ Ot.prp. nr. 36 (1993-1994) side. 211

⁴⁶ NUES (2021) Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse, side 32

Krav knyttet til styrets arbeid

Eier har ansvaret for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. For å sikre utvikling av nødvendig kompetanse i styret anbefaler KS blant annet at styret foretar en egenevaluering hvert år, og fastsetter årlig plan (møteplan) for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring. KS anbefaler også at det gis en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.⁴⁷

NUES anbefaler også at styret evaluerer sin virksomhet og kompetanse. Evalueringen bør inkludere en vurdering av styrets sammensetning og måten styret fungerer på individuelt og som gruppe i forhold til de mål som er satt for arbeidet. Rapporten eller relevante utdrag bør gjøres tilgjengelig for valgkomiteen. Styret bør også vurdere å benytte en ekstern person til å fasilitere egenevalueringen.⁴⁸

Ifølge NUES bør styret i årsrapporten blant annet opplyse om deltakelsen på styremøtene og om forhold som kan belyse styremedlemmenes kompetanse. Dersom det er gitt godtgjørelser utover vanlig styrehonorar bør det spesifiseres i årsrapporten.⁴⁹

Etiske retningslinjer

Ifølge KS bør kommunen sørge for at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. Kommunale selskaper forvalter felleskapets ressurser. Kommunens selskaper bør derfor ha en aktiv og bevist holdning til etiske spørsmål. For å legge til rette for at styret har et aktivt forhold til de etiske retningslinjene bør de diskuteres og eventuelt revideres årlig.⁵⁰

Utlede kontrollkriterier:

- Valg av styre bør skjer ved bruk av valgkomite.
- Kommunen bør utarbeide en instruks for valgkomite
- Kommunen bør definere hva slags kompetanse det er behov for og valgkomiteen bør begrunne forslag til styremedlemmer. For å sikre kontinuitet og videreføre kompetanse bør det være overlappende valgperiode for styremedlemmene.
- Datterselskap bør ha andre styremedlemmer enn morselskap i konsern
- Det bør utarbeides en styreinstruks som gir nærmere regler om styrets arbeid og saksbehandling.
- Styret bør fastsette en årlig plan for sitt arbeid, hvor det legges vekt på selskapets mål, strategi og oppfølging av dette.
- Det bør redegjøres om selskapets styring og ledelse i årsrapport.
- Styret bør evaluere sin egen virksomhet. Egenevalueringen bør framlegges for valgkomiteen.
- Styret bør sørge for at selskapet utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften.

⁴⁷ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

⁴⁸ NUES (2021) Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse, s. 34

⁴⁹ NUES (2021) Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

⁵⁰ KS (2020) Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

3.4. Nærmere om KS anbefalinger for god eierstyring

KS har, som vist i tabellen under, utarbeidet 21 anbefalinger for hvordan kommuner bør forvalte eierskap. Anbefalingene følger eller forklarer prinsippet, som innebærer at kommunene eventuelt bør forklare hvorfor de eventuelt ikke følges. Flere av anbefalingene er benyttet i utledningene av kontrollkriteriene, og revisjonen har uthevet anbefalinger som vurderes som relevante for denne eierskapskontrollen.

Anbefalinger	
1	Velge selskapsform ut fra formål og behov
2	Skille mellom skjermet virksomhet og virksomhet i konkurranse med private
3	Sørge for god kunnskap til folkevalgte om eierskap
4	Utarbeide en årlig eierskapsmelding eller rapport om selskapene for kommunestyret eller fylkestinget
5	Revidere styringsdokumenter og avtaler jevnlig
6	Holde jevnlige eiermøter
7	Som hovedregel bør sentrale folkevalgte oppnevnes som representanter i eierorganet
8	Sørge for bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamlinger og representantskapsmøter
9	Sørge for god sammensetning og kompetanse i styret
10	Vedtektsfeste bruk av valgkomité ved styreutnevnelser
11	Sørge for balansert kjønnsrepresentasjon i styrene
12	Lage rutiner for å sikre nødvendig kompetanse i selskapsstyrene
13	Som hovedregel bør styremedlemmer i morselskapet ikke sitte i styrene i datterselskaper
14	Oppnevne numeriske vararepresentanter
15	Etablere rutiner for vurdering og håndtering av habilitet
16	Foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv
17	Registrere styreverv i KS styrevervregister
18	Sørge for at selskapene melder seg inn i en arbeidsgiverorganisasjon
19	Sørge for at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften
20	Avklare forholdet mellom kommunedirektøren og daglig leder av foretaket ved opprettelse av kommunale eller fylkeskommunale foretak
21	Sørge for at kontrollutvalget sikres gode nok rammebetingelser til å utøve sin funksjon på en god måte

4. Generelt om eierstyring

Vedtak og oppdatering av eierskapsmeldingen

Hol kommunes eierskapsmelding ble vedtatt av kommunestyret 31.03.2022 (sak 30/2).

Eierskapsmeldingen bygger på tidligere eierskapsmeldinger, sist vedtatt av Hol kommunestyre i møte 30.11.2016.⁵¹ Eierskapsmeldingen er vedtatt inneværende valgperiode, slik kommuneloven stiller krav om.

I eierskapsmeldingen uttrykkes det forventninger knyttet til utvikling av eierstrategien. Det etableres rutine for at et av kommestystemøtene forbeholdes eierstyring hvor kommunens samlede eierstrategi drøftes og følges opp av kommunestyret.⁵² Kommunen har ellers ikke uttrykt forventninger om revidering eller oppdatering av selskapsopplysninger i eierskapsmeldingen.

Prinsipper for eierstyring

I kommunens eierskapsmelding har kommunestyret vedtatt prinsipper for godt eierskap. Prinsippene skal bidra til god forvaltning og utvikling av selskap og samarbeid i regionen, ved å tydeliggjøre styringssignaler i samsvar med de målsetninger kommunene har for sitt eierskap. De tre prinsippene aktivt eierskap, krav rettet mot eier og krav rettet mot selskap danner et grunnlag for klare retningslinjer til selskapene og med formål til å forenkle samarbeidet mellom kommune og selskap.

Det er uttrykt 16 krav rettet mot kommunen som eier og til selskapene. Disse fremkommer på overordnet nivå av tekstboksene under:

Tabell 1 Krav til kommunen

Krav til kommunen	
1	Det skal være åpenhet knyttet til Hol kommune eierskap.
2	Før en mulig selskapsdannelse skal det i saksbehandlingen analyseres hva eier ønsker oppnådd ved å opprette et selskap fremfor en mer tradisjonell etatsorganisering.
3	Eier skal fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap.
4	Eier gir klare formål for selskapet gjennom tydelige formuleringer i vedtekter. Styret er ansvarlig for realisering av målene.
5	Eiermeldingen utarbeides om kommunens samlede eierskap.

Tabell 2 Krav til selskapet

Krav til selskapet	
1	Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar.
2	Selskapene bør rapportere etter prinsippet om bærekraftig utvikling.
3	Eierne skal likebehandles.
4	I aksjeselskap bør innkalling og saksdokumenter til generalforsamling sendes minst fire uker før generalforsamlingen.

⁵¹ Hol kommunes eierskapsmelding 2022

⁵² Eierskapsmeldingen s. 25

Krav til selskapet	
5	For interkommunale selskaper skal innkalling og saksdokumenter til representantskapsmøter sendes minst fire uker før møte holdes.
6	Selskapets åpningsbalanse skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon.
7	Lønns- og incentivordninger utformes slik at det fremmer verdiskapningen.
8	Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart.
9	Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med henhold til service, kontroll, strategi og ressursituasjon.
10	Det forventes at kommunale selskap knytter seg til styrevervregisteret.
11	Forslag til opprettelse av datterselskap eller medeierskap i andre selskap skal behandles i kommunestyret eller formannskap før det behandles i generalforsamling eller representantskap.

I tillegg til de overordnede prinsippene utdyper eierpolitikken forventninger på flere områder og legger rammeverket for kommunens oppfølging av selskapene. Dette er blant annet knyttet til forventninger til de valgte eierrepresentantenes roller, politiske avklaringer i forkant av møter i selskapenes generalforsamling, rapportering og utvikling av eierstrategien for Hol kommune, eiermøter, administrativ støtte og koordinering, samt utbyttepolitikk.

Oversikt over selskapene

Eierskapsmeldingen inneholder en oversikt over selskapene som kommunen eier eller deleier på tidspunktet eierskapsmeldingen ble vedtatt. jf. vedlegg 4.

I ettertid har kommunen også blitt eier av to nye selskaper, henholdsvis Geilo Arena AS og Utdanningscenteret på Geilo AS.⁵³ I tillegg er kommunen ikke lenger eier av Ustekveikja Energi AS. Selskapet er nå et datterselskap av det nye kommunalt eide selskapet Ustekveikja Energi Holding AS.

Ustekveikja Energi Holding AS og Geilo Informasjonssenter AS er de eneste selskapene hvor kommunen har 100 % eierskap.

De mest aktuelle selskapene kommunen eier, eller har eierandeler i, presenteres enkeltvis i eierskapsmeldingen. Her fremgår blant annet informasjon om økonomiske nøkkeltall, formål, styrende organer og rapporteringsrutiner til kommunen.

Formålet med eierskapet i eierskapsmeldingen

Kommunens formål med eierskap i de viktigste selskapene kommer frem av eierskapsmeldingen, under de individuelle selskapsomtalen. Formål med eierskap i de resterende selskapene fremgår ikke.

Kommunen bør, ifølge eierskapsmeldingen, foreta løpende evalueringer av sitt eierskap.⁵⁴ I kommunestyrets årlige møte forbeholdt eierstyring skal det vektlegges: utvikling i selskapene generelt

⁵³ Note 5 – Aksjer og andeler i kommuneregnskapet

⁵⁴ Eierskapsmeldingen s. 35

og i forhold til uvalgte nøkkeltall, risiko og fremtidsutsikter, behov og ønske om mulige endringer og tiltak.

Det fremgår ikke av eierskapsmeldingen om kommunen har gjort en slik vurdering eller om selskapene fyller sin hensikt etter formålet kommunen har med eierskapet.

Ordfører⁵⁵ opplever at eierskapsmeldingen er et godt dokument og at den lager et klart skille mellom kommunen som eier og kunde (kunde hos Ustekveikja Energi for konsesjonskraft). Likevel kan eierskapsmeldingen med fordel blir mer operativ i det daglig. Ordfører viser også til behov for hyppig revidering for å holde eierskapsmeldingen oppdatert, ettersom detaljer ofte skifter og årsrapporter blir først lagt ut påfølgende år. Endringer i selskapene blir behandlet i kommunestyret, men blir ikke automatisk oppdatert i eierskapsmeldingen. Administrasjonen⁵⁶ påpeker i likhet med ordfører at eierskapsmeldingen trenger oppdatering ettersom den mangler noen selskap.

⁵⁵ Intervju med ordfører i Hol kommune datert 24. mars 2023

⁵⁶ Intervju med administrasjonen i Hol kommune datert 24. mars 2023

5. Styringsdokumenter

Vedtekter:

Vedtektene til alle selskapene, unntatt Ustekveikja Energi Holding AS er mottatt av revisjonen. Det vedtektsfestede formålet for selskapene er likelydende med selskapenes formål i Brønnøysundregistrene og fremgår av tabell 3.

Tabell 3 Det vedtektsfestede formålet til selskapene

Selskap	Vedtektsfestet formål
Ustekveikja Energi Holding AS	Å eie aksjer i selskap som driver med energi, levering av tjenester innen energi, fast eiendom samt det som naturlig står i forbindelse med dette ⁵⁷ .
Geilo Informasjonssenter AS	Utleie av lokaler og annen virksomhet i forbindelse med dette ⁵⁸
Ørteren Kraftverk KF	Drift av Ørteren Kraftverk, samt oppfølging av eierskap i andre hel og deleide kraftverk som kommunen eier. Selskapet skal også ha ansvaret for utvikling av eventuelt nye kraftverk ⁵⁹
Utdanningssenteret på Geilo AS	Å være et utdanningssenter for regionen Hallingdal. Dette innebærer at det fungerer som en formidler og koordinator av kurs og høyere utdanning, en møteplass og arena for studenter, deltakere, arbeidsgivere og det offentlige, samt en pådriver for nærings-, kompetanse og samfunnsutvikling generelt ⁶⁰
Geilo Arena AS	Å utvikle idrettsområdet tilknyttet Geilohallen. Dette innebærer å utrede behov, muligheter og foreslå mulige finansieringsløsninger ⁶¹

Selskapenes formål i eierskapsmeldingen er likt med formålene i vedtektene for Geilo Informasjonssenter AS. For Ørteren Kraftverk KF er det ikke samsvar. I eierskapsmeldingen fremgår kun «Drift av Ørteren Kraftverk», oppfølging av eierskap i andre hel og deleide kraftverk som kommunen eier, samt ansvar for utvikling av eventuelt nye kraftverk fremgår ikke. For de nyopprettede selskapene, Utdanningssenteret på Geilo AS, Geilo Arena og Ustekveikja Energi Holding AS er ikke eierskapsmeldingen og derav formålet oppdatert.

Eierstrategi med mål

I eierskapsstrategien kan kommunen blant annet utdype formål og målsetninger med eierskapet, og vurdere om det er ønskelig å stille forventinger om avkastning/utbytte til selskapet. Hol kommunes eierskapsmelding fastslår at formulering av en klar og presis eierstrategi er en grunnleggende forutsetning for en aktiv eierstyring.⁶² Den beskriver også prosessen rundt etablering av en eierstrategi.⁶³ Kapitteloverskriften «Nærmere informasjon om strategi for de viktigste selskapene» viser at forventningene er knyttet til det som blir vurdert som kommunens viktigste selskaper. I eierskapsmeldingens krav rettet mot eier, prinsipp 2.a uttrykkes det en forventning om at kommunen

⁵⁷ Brønnøysundregistrene

⁵⁸ Vedtekter for Geilo Informasjonssenter AS

⁵⁹ Vedtekter for Ørteren Kraftverk, Hol KF.

⁶⁰ Vedtekter for Utdanningssenteret på Geilo AS

⁶¹ Vedtekter Geilo Arena AS

⁶² Eierskapsmeldingen s.33

⁶³ Eierskapsmeldingen del IV – Nærmere informasjon om og strategi for de viktigste selskapene.

skal analysere hva som ønskes oppnådd ved å opprette et selskap fremfor en mer tradisjonell etatsorganisering.

Kommunens eierstrategier for selskapene utvalgt i kontrollen fremgår av tabell 4. Den viser at for tre av de fem selskapene er det dokumentert eierstrategier. Det er bare for tidligere Ustekveikja Energi AS kommunen har uttrykt forventninger til utbytte i strategiene. For Ørteren Kraftverk KF er utbytteforventning uttrykt gjennom budsjettet og i dialogmøter.⁶⁴

Tabell 4 Kommunens eierstrategier

Selskap	Eierstrategi
Ustekveikja Energi Holding AS <i>Ustekveikja Energi AS (tidligere selskap)</i>	Ikke dokumentert « Ustekveikja Energi AS er en av flere energiselskap som Hol kommune har eierinteresser i. Energisektoren innebærer en vesentlig inntektskilde for Hol kommune og er således med på å finansiere kommunale primær oppgaver og opprettholde både kvalitet og bredde i de kommunale tjenestene». «Ustekveikja Energi AS har opprettet datterselskap og er medeier i selskap innenfor sitt forretningsområde. Gjennom Ustekveikja Energi AS er det bygget opp et kompetansemiljø på kraft og kraftomsetning i kommunen. Hol kommune ønsker å videreføre denne utviklingen, og ønsker at dette skal være en vekstnæring. Utnytte lokale naturressurser». «Eierskapet i Ustekveikja Energi AS har et finansielt og et politisk motiv. Kommunestyret har en klar forventning om årlig utbytte». ⁶⁵
Geilo Informasjonssenter AS	« Geilo Informasjonssenter AS driver utleie og kontor- og forretningslokaler. Dette er ikke en kommunal kjerneoppgave. Bygget har en sentral og attraktiv beliggenhet i Geilo sentrum». ⁶⁶
Ørteren Kraftverk KF	«Ørteren Kraftverk KF er en av flere energiselskap som Hol kommune har eierinteresser i. Energisektoren innehar en vesentlig inntektskilde for Hol kommune og er således med på å finansiere kommunale primær oppgaver og opprettholde både kvalitet og bredde i de kommunale tjenestene. Utnytte lokale ressurser. Eierskapet i Ørteren Kraftverk KF har et finansielt og et politisk motiv». ⁶⁷
Utdanningscenteret på Geilo AS	Ikke dokumentert
Geilo Arena AS	Ikke dokumentert

I eierskapsmeldingen oppgir kommunen Geilo Informasjonssenter AS sin strategi som nevnt i tabell 4 ovenfor. Ordfører forteller i intervju at det å være huseier ikke er en primæraktivitet for kommunen, men at driften er til nytte for innbyggerne. Eierskapet blir løpende vurdert.⁶⁸

Ordfører peker i intervju på at kommunen mangler en diskusjon rundt strategien for å være med i ulike selskaper og samarbeid.

⁶⁴ Intervju med administrasjonen

⁶⁵ Eierskapsmeldingen

⁶⁶ Eierskapsmeldingen

⁶⁷ Eierskapsmeldingen

⁶⁸ Intervju med ordfører

6. Styringsdialog

Eierskapsmeldingens fastsetter i prinsipp 3 at kommunen skal fremme sine interesser gjennom generalforsamling.⁶⁹ Videre uttrykker prinsippene for aktivt eierskap forventninger om at kommunen skal gi instruksjer/signaler til sine representanter i det operative eierorganet. Disse representerer kommunestyrets flertall og skal stemme likt. Eierskapsrepresentantene skal ivareta kommunens interesser og har myndighet til å stemme på generalforsamling. Forslag til vedtektsendringer skal behandles i kommunestyret før det behandles i generalforsamling.⁷⁰

Gjennomføring av generalforsamling:

Eierskapsmeldingen har ingen generell bestemmelse om hvem som møter i eierorganet. For tre av de fem selskapene i kontrollen er det ordfører som møter i generalforsamling. Ørten Kraftverk KF er et kommunalt foretak og styres derfor ikke gjennom generalforsamling, mens i Geilo Arena AS er eierrepresentant ennå ikke avklart grunnet habilitetsvurderinger.

Tabell 5 Oversikt over representanter i eierorganet

Selskap	Representant
Ustekveikja Energi Holding AS <i>tidligere – Ustekveikja Energi AS</i>	Ordfører ⁷¹ <i>Ordfører⁷²</i>
Geilo Informasjonssenter AS	Ordfører ⁷³
Ørteren Kraftverk KF	Kommunestyret
Utdanningscenteret på Geilo AS	Ordfører ⁷⁴
Geilo Arena AS	Ikke avgjort ⁷⁵

Eierskapsmeldingen inneholder en oversikt som viser hvordan politiske avklaringer i forkant av møter i generalforsamling foregår. Det fremgår at de valgte representantene skal få anledning til en eventuell politisk avklaring i alle saker. Ordfører utdyper at kommunestyret gir signaler som ordfører skal ha med inn i generalforsamling. Dette kan blant annet dreie seg om forslag til styrerepresentanter eller styregodtgjørelser.

Avklaringen følger av tabell 6.

⁶⁹ Eierskapsmeldingen s. 21 krav rettet mot eier punkt 3

⁷⁰ Eierskapsmeldingen s. 20

⁷¹ Intervju med ordfører, 24.03.2023

⁷² Eierskapsmeldingens. 38

⁷³ Eierskapsmeldingen

⁷⁴ Kommunestyrevedtak 21.09.2022 sak 87/2022

⁷⁵ Intervju med ordføreren

Tabell 6 Politiske avklaringer i forkant av møter i selskapene

Innmelding av sak	Avklaring	Tilbakemelding
Før selskapet oppretter eller går inn som eiere i andre selskap (Dette punkt gjelder selskap hvor Hol kommune eier 20 % eller mer av aksjene).	Saken meldes til ordføreren Sammen med styrets vedtak. før behandling i Generalforsamling eller Representantskapet.	Saken krever positivt vedtak i kommunestyret.
Representanten melder inn Sak til ordføreren 10 dager før formannskapet.	Ordfører er ansvarlig for nødvendig avklaring. Ordfører skal i slike saker så langt som mulig søke kontakt med partienes gruppeledere og rådmannen.	Blir eventuelt sak i åpen eller lukket møte i formannskapet. Formannskapet foretar den nødvendige avklaring og skal motta tilbakerapportering.
Representanten melder inn hastesak til ordfører.	Ordfører er ansvarlig for nødvendig avklaring. Ordfører skal i slike saker så langt som mulig søke kontakt med partienes gruppeledere og rådmannen.	Ordfører gir svar til representanten. Svaret er kommunens råd / syn på saken.
Representanten Melder spørsmål om en sak til oppklaring.	Sekretariatsfunksjon hos rådmannen (fast kontakt).	Rådmannen gir svar.

Saksdokumenter til generalforsamling i aksjeselskap bør ifølge eierskapsmeldingen sendes minst fire uker før generalforsamlingen.⁷⁶

Vedtektene til selskapene som er mottatt av revisjonen inneholder ikke bestemmelser om innkallingsfrist. Det er kun tidligere Ustekveikja Energi AS som har vedtektsfestet at innkalling til generalforsamling skal skje med minst fire ukers varsel. Dette er illustrert i tabell 7.

Tabell 7 Oversikt over innkallingsfrist i vedtektene

Selskap	Innkallingsfrist i vedtektene
Ustekveikja Energi Holding AS <i>tidligere - Ustekveikja Energi AS</i>	Vedtektene er ikke dokumentert <i>Fire ukers varsel</i>
Geilo Informasjonssenter AS	Ingen bestemmelser om innkallingsfrist
Ørteren Kraftverk KF	Ingen bestemmelser om innkallingsfrist
Utdanningscenteret på Geilo AS	Ingen bestemmelser om innkallingsfrist
Geilo Arena AS	Ingen bestemmelser om innkallingsfrist

⁷⁶ Eierskapsmeldingens prinsipp nr 4 «Krav rettet mot selskapet» s.22

Eiermøter:

Eiermøter er uforpliktende møter for informasjonsutveksling mellom kommunen som eier, styret og daglig leder i selskapet. Kommunens eierskapsmelding viser til at eiermøter i noen tilfeller kan være nyttig⁷⁷, men den har ingen direkte forventninger eller krav om slike møter.

Ordfører opplyser at eiermøter i utgangspunktet avholdes hver andre måned. Både kommunen og selskapene kan be om ytterligere møter. De siste årene har møtene endret seg fra i stor grad å være dialog mellom administrasjonen og selskap, til dialog mellom eierrepresentantene (ordfører) og styrelederne. Administrasjonen tilføyer at rådmann og daglig leder er deltakende i eiermøtene.

I 2021 og 2022 er det gjennomført til sammen ni eiersamtaler mellom Hol kommune og Ustekveikja Energi AS.⁷⁸ I samme periode har det også vært fem orienteringer i formannskapet og to orienteringer i kommunestyret. Ordfører opplyser at Ørteren Kraftverk KF har eiermøter sammen med Ustekveikja selskapene.

Det er ikke dokumentert eiermøter mellom Geilo Informasjonssenter AS og kommunen.

I tråd med undersøkelsens avgrensning er det ikke undersøkt om kommunen har gjennomført eiermøter med de nyopprettede selskapene.

Årlig rapportering

Eierskapsmeldingen viser at kommunen forventer at kommunestyret får årsrapport og årsregnskap fra selskapene. Det skal etableres et årlig kommunestyremøte forbeholdt eierstyring hvor rapportering fra selskapene samles og kommunens eierstrategi drøftes samlet. Eventuelle endringer i strategi eller eventuelle tiltak skal behandles i dette møtet.⁷⁹

De individuelle selskapsomtalen i eierskapsmeldingen uttrykker derimot andre krav til rapportering for det enkelte selskap. Ørteren Kraftverk KF skal rapportere i samsvar med kommunelovens kapittel 12. For Geilo Informasjonssenter AS skal ordfører få tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med generalforsamling. For tidligere Ustekveikja Energi AS var det krav om årlig informasjon om selskapets resultat i kommunestyret. De nyeste selskapene er ikke omtalt i eierskapsmeldingen og hvilke rapporteringsrutiner som eventuelt gjelder spesielt for disse selskapene er ikke kjent for revisjonen.

Ordfører forteller at det i forbindelse med årlig rapportering fra selskapene gjennomføres informasjonsrunder med orienteringer i formannskapet og kommunestyret. Selskapene er ikke i møtene og presenterer årsrapporter, men det er et orienteringspunkt hvor ordfører orienterer om selskapene og gir svar på de spørsmål som eventuelt kommer.⁸⁰

I kommunestyrets møte i mai 2022 er årsregnskap og årsberetning for Ørteren Kraftverk KF lagt frem for og vedtatt av kommunestyret.⁸¹ I årsberetningen orienterer selskapet blant annet om styring og ledelse.

⁷⁷ Eierskapsmeldingen s. 25

⁷⁸ Epost fra administrerende direktør i Ustekveikja Energi AS Jan Olav Trillhus, datert 27.02.23

⁷⁹ Eierskapsmeldingen punkt 3.2.3 b) Rapportering og utvikling av eierstrategien for Hol kommune

⁸⁰ Intervju med ordfører

⁸¹ Kommunestyresak 44/22

drift, vedlikehold og produksjon, selskapets stilling samt oversikt over utvikling og resultat.⁸² Daglig leder orienterte i tillegg om saken. Styreleder opplyser⁸³ også at selskapet har styremøter hvert kvartal og at informasjon fra disse møtene gis til Hol kommune i eiersamtalene. Videre sendes protokoll med tilhørende dokumenter til eier etter avholdte møter i 1.kvartal (behandling av fjorårets regnskap) og 3.kvartal (neste års budsjett).

I samme kommunestyremøte er også innkalling til generalforsamling i Geilo Informasjonssenter lagt frem for drøfting.⁸⁴ Vedlagt følger også årsregnskapet for selskapet, samt årsberetning⁸⁵ hvor det blant annet orienteres om styring og ledelse, leietakere/drift, ombygging og økonomisk utvikling og resultat. Saksfremlegget redegjør for styrets medlemmer, hvem som er på valg, kommunens eierstrategi for selskapet, samt opplysninger om tidligere godtgjørelser og honorarer. Kommunestyret vedtok innstilling til styrets medlemmer, samt økning av godtgjørelse.

Videre er det i kommunestyrets møte i mai 2022 behandlet sak vedrørende omorganisering av Ustekveikja Energi AS.⁸⁶ Kommunestyret vedtok opprettelse av konsernstruktur og stiftelse av Ustekveikja Energi Holding AS. Videre fikk styret i Ustekveikja Energi AS i oppgave å fullføre fisjon av Ustekveikja Energi AS.

Tidligere Ustekveikja Energi AS orienterer i årsberetning 2021 blant annet for styring og ledelse, risiko, utvikling og resultat, kraftmarkedet og fremtidsutsikter. Revisjonen har ikke mottatt dokumentasjon på at årsberetningen er lagt frem for kommunestyret.

Ustekveikja Energi Holding AS, Utdanningssentret på Geilo AS og Geilo Arena AS er nye selskaper i 2022 og revisjonen har derfor ikke undersøkt rapportering til kommunestyret fra disse selskapene.

I Hol kommunes årsmelding for 2021⁸⁷ omtales ikke kommunens eierskap eller selskaper i annen grad enn at det vises til kommunale foretak og interkommunale samarbeid og egne årsmeldinger/årsregnskap/årsberetninger. Eierskap eller selskaper er heller ikke omtalt i tertialrapport nr. 2/2022.⁸⁸

⁸² Årsberetning for 2022 Ørteren Kraftverk KF

⁸³ Epost fra styreleder datert 16.03.2023

⁸⁴ Kommunestyresak 47/22

⁸⁵ Årsberetning for 2021 og 2022 for Geilo Informasjonssenter AS

⁸⁶ Kommunestyresak 43/22

⁸⁷ Kommunestyresak 45/22

⁸⁸ Hol Kommune, Tertialrapport nr.2/2022

7. Selskapets styre

Prosess for valg av styremedlemmer (valgkomite):

Eierskapsmeldingen setter krav til at styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra styrets egenart.⁸⁹ Videre viser den til at det skal være åpenhet rundt eierkommunenes forslag til valg av styremedlemmer.⁹⁰ Eventuelle krav eller forventninger til valgkomite og valgkomiteens arbeid/prosess for valg omtales ikke.

Ordfører opplyser at han som ordfører, varaordfører, samt leder for opposisjonspartiet utgjør en uformell valgkomite. Den uformelle valgkomiteen foreslår og legger frem innstilling til kommunestyre basert på selskapets kompetansebehov (ikke politisk tilhørighet). Dette kan eksempelvis være jurister, økonomer, kraftspesialister med mer. Valg av styremedlemmer skjer deretter i generalforsamling.

Det er ikke utformet noen skriftlig og formell instruks for valgkomiteen, men ordfører forteller at dette gjennomføres i praksis.⁹¹

Ordfører oppgir videre at det ikke er praksis for styreevaluering i alle selskapene. I større selskap, eller dersom kommunens formål med selskapet er økonomisk motivert, vil en egenevaluering fra styret danne utgangspunkt for hvem som velges. Selskapenes styre informerer her om kompetansebehov for kommende valgperiode.⁹²

Styret i de ulike selskapene

Eierskapsmeldingen har ikke uttrykt krav eller forventninger knyttet til styresammensetninger i en eventuell konsernmodell/mor og datterselskap. En oversikt over styrene i de ulike selskapene fremgår av tabell 8.

⁸⁹ Eierskapsmeldingen s. 22 Krav rettet mot selskapet punkt 8.

⁹⁰ Eierskapsmeldingen s. 21 Krav rettet mot eier pkt 1 b.

⁹¹ Intervju med ordfører

⁹² Intervju med ordfører

Tabell 8 Oversikt over styrene i de ulike selskapene (fra Brønnøysundregistrene)

Selskap	Oversikt over roller / styre		KS styrevervreg.	
Ustekveikja Energi Holding AS	Daglig leder	Jan Olav Helle Trillhus		
	Styrets leder	Liv Else Juchelka		
	Styremedlem	Ole Bjørn Flatåker		
	Styremedlem	Torill Berdal		
	Styremedlem	Wenche Solland Reinton		
	Styremedlem	Tony Arild Kjøl		
	<i>Varamedlem</i>	<i>Jan Magnus Bjørne-Larsen</i>		
	<i>Varamedlem</i>	<i>Henning Solhaug</i>	JA	
	<i>Varamedlem</i>	<i>Atle Bondal</i>		
	<i>Varamedlem</i>	<i>Maria Moe Grevsgård</i>		
	Nytt styre fra 08.06.23	Styrets leder	Tony Arild Kjøl	
		Nestleder	Wenche Reinton	
		Styremedlem	Ole Bjørn Flatåker	
		Styremedlem	Jostein Hansen	
		Styremedlem	Sven Kåre Anfinset	
		Styremedlem	Elbjørg Lien Kaupang	
		Styremedlem	Guro Slettemoen	
		<i>Varamedlem</i>	<i>Maria Moe Grevsgard</i>	
		<i>Varamedlem</i>	<i>Mathias Eide Sataøen</i>	
	<i>Varamedlem</i>	<i>Henning Solhaug</i>		
	<i>Varamedlem</i>	<i>Carina Rotegård</i>		
Geilo Informasjonssenter AS	Styreleder	Einar Øyo		
	Styremedlem	Børre Evensen		
	Styremedlem	Sidsel Fjørtoft		
Ørteren Kraftverk KF	Daglig leder	Jan Olav Trillhus	JA	
	Styreleder	Kåre Trillhus		
	Nestleder	Aslak Geir Skurdal	JA	
	Styremedlem	Else Karin Berg		
	<i>Varamedlem</i>	<i>Anne-Kristin Nordskog Solberg</i>		
Utdanningscenteret på Geilo AS	Daglig leder	Tore I. Hellebø		
	Styreleder	Roger Espeli		
	Nestleder	Petter Rukke	JA	
	Styremedlem	Eirik Hågensen		
Geilo Arena AS	Daglig leder*			
	Styreleder	Roger Espeli		
	Styremedlem	Torgeir Skrede		
	Styremedlem	Erik Kaupang	JA	
	Styremedlem	Jon Opsahl Sletto	JA	

* Daglig leder i Geilo Arena AS er ikke registrert i Brønnøysundregistrene.

Styret i det nyopprettede Ustekveikja Energi Holding AS og datterselskapet Ustekveikja Energi AS består av de samme styremedlemmene.⁹³ Ordfører bekrefter at samme styre sitter i flere selskap og at dette kan forklares med en forankring i etableringsfasen. Likevel er man på vakt for om dette er den beste løsningen.

Styregodtgjørelse

Eierskapsmeldingen inneholder forventinger knyttet til godtgjørelse for styremedlemmer. Lønns og incentivordninger utformes slik at de fremmer verdiskapningen. Hovedprinsippet bør være at selskapene følger kommunal lønnstrategi.⁹⁴

Tabell 9 Oversikt over styregodtgjørelser

Selskap	Styrets godtgjørelse 2022	
Ustekveikja Energi Holding AS ⁹⁵	Styreleder:	Kr 94 903 pr år
	Nestleder:	Kr 36 164 pr år
	Medlemmer:	Kr 29 259 pr år
	Møtegodtgjørelse:	Kr 3 562 pr møte
Geilo Informasjonssenter AS ⁹⁶	Styreleder:	Kr 25 925 pr år
	Møtegodtgjørelse:	Kr 1 068 pr møte
Ørteren Kraftverk KF ⁹⁷	Styreleder:	Kr 14 939 pr år
	Møtegodtgjørelse:	Kr 1 959 pr møte
Utdanningscenteret på Geilo AS	Ikke bedt om dokumentasjon	
Geilo Arena AS	Ikke bedt om dokumentasjon	

Registrering av styreverv

Kommunen uttrykker i eierskapsmeldingen en forventning om at styret i kommunale selskap knytter seg til styrevervregisteret.⁹⁸ På tidspunktet kontrollen ble gjennomført var kun et fåtall av styremedlemmene registrert i KS styrevervregister. Dette fremgår av tabell 8 som viser styret i de ulike selskapene.

Egenevaluering:

Ifølge eierskapsmeldingen bør styret utarbeide en plan for eget arbeid og kompetanseutvikling, samt evaluere sin virksomhet.⁹⁹

Tidligere Ustekveikja Energi AS gjennomførte egnevaluering av styret i desember 2022¹⁰⁰. Styreleder i Ørteren Kraftverk KF viser til at egnevaluering ikke utarbeides for styret. Dette blir håndtert av Hol kommune i forbindelse med jevnlig samtaler med styreleder og styremedlemmer.¹⁰¹ Geilo

⁹³ Brønnøysundregistrene

⁹⁴ Eierskapsmeldingen, krav rettet mot selskapet pkt 7

⁹⁵ Epost fra daglig leder datert 27. februar 2023

⁹⁶ Møteprotokoll fra generalforsamling Geilo Informasjonssenter AS datert 06. mai .2022

⁹⁷ Generalforsamling Ørteren Kraftverk KF datert 13 juni 2022

⁹⁸ Eierskapsmeldingen, krav rettet mot selskapet, pkt 10

⁹⁹ Eierskapsmeldingen, krav rettet mot selskapet punkt 9 c

¹⁰⁰ Egenevaluering 2022, Styret i Ustekveikja Energi AS

¹⁰¹ Epost daglig leder datert 16. mars 2023

Informasjonssenter AS har oversendt evalueringsskjema for 2022¹⁰², men dette er ikke utfyllt og det fremgår ikke av protokoll fra styremøtene at/om evaluering er utført.

I tråd med undersøkelsens avgrensning er det ikke undersøkt om styret har evaluert eget arbeid i de nyopprettede selskapene.

Årlig plan, årsrapport og styreinstruks

Eierskapsmeldingen uttrykker at styret bør fastsette en årlig plan for sitt arbeid, med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.¹⁰³

Geilo Informasjonssenter AS¹⁰⁴, Ørteren Kraftverk KF¹⁰⁵ og Ustekveikja Energi AS¹⁰⁶ har utarbeidet en årlig plan (årshjul) for styrets arbeid. Det fremgår ikke at selskapene legger vekt på selskapets mål, strategi og oppfølging av dette.

Alle de tre selskapene har også utarbeidet en årsrapport hvor det redegjøres for styring og ledelse, dette er nærmere omtalt i kapittel 6 under «årlig rapportering».

Når det gjelder styreinstruks har styret i både tidligere Ustekveikja Energi AS og Ørteren Kraftverk utarbeidet og vedtatt dette, men det er ikke dokumentert fra Geilo Informasjonssenter AS.

Tabell 9 Styreinstruks

Selskap	Styreinstruks
Ustekveikja Energi Holding AS <i>tidligere – Ustekveikja Energi AS</i>	Nytt selskap i 2022 <i>Styreinstruks vedtatt i 2021, revidert i 2022.</i> ¹⁰⁷
Geilo Informasjonssenter AS	Ikke dokumentert
Ørteren Kraftverk KF	Styreinstruks vedtatt 2017 ¹⁰⁸ .
Utdanningssenteret på Geilo AS	Nytt selskap i 2022
Geilo Arena AS	Nytt selskap i 2022

I tråd med undersøkelsens avgrensning er det ikke undersøkt om de nyetablerte selskapene har utarbeidet årlig plan, årsrapport eller styreinstruks.

¹⁰² Egenevaluering styret GIAS

¹⁰³ Eierskapsmeldingen, krav til styret punkt b

¹⁰⁴ Geilo Informasjonssenter AS, Årlig plan for styrets arbeid 2022 og 2023

¹⁰⁵ Ørteren Kraftverk KF møteplan 2023

¹⁰⁶ Møteplan UKEAS2023

¹⁰⁷ Instruks for styret i Ustekveikja Energi AS, vedtatt i styret 16.06.2022

¹⁰⁸ Instruks for styret, vedtatt 08.09.2017 sak 20-17

Etiske retningslinjer og habilitet

Eierskapsmeldingen viser til at selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar og at selskapene bør rapporterte etter prinsippet om bærekraftig utvikling¹⁰⁹. Videre anbefales det at man er kritisk til bruken av ledende politikere i selskapsstyrene¹¹⁰, samt at nye styremedlemmer må bevisstgjøres ansvar og rolle.¹¹¹ Eierskapsmeldingen inneholder ikke direkte krav til utarbeidelse av etiske retningslinjer i det enkelte selskap.

Styret i tidligere Ustekveikja Energi AS og Ørten Kraftverk KF har utarbeidet etiske retningslinjer for selskapsdriften¹¹². Selskapene har samme etiske retningslinjer ettersom Ørteren Kraftverk KF leier inn administrasjon og driftspersonell fra Ustekveikja Energi AS. Retningslinjene er vedtatt i styret i 2020 og revidert i 2021. Administrerende direktør oppgir at de etiske retningslinjene oppdateres hvert år. Vurdering og håndtering av habilitet følger praksisen til Hol kommune.¹¹³

Ørteren Kraftverk KF har i styreinstruksen et punkt om at styret alltid skal vurdere sin habilitet i forhold til lovens regler.

Styreleder i Geilo Informasjonssenter AS kjenner ikke til om det er utarbeidet etiske retningslinjer for selskapet.¹¹⁴

Det er ikke undersøkt om de nyopprettede selskapene har utarbeidet etiske retningslinjer.

¹⁰⁹ Eierskapsmeldingen, krav til selskapet punkt 1 og 2.

¹¹⁰ Eierskapsmeldingen, krav til selskapet punkt 8 e

¹¹¹ Eierskapsmeldingen, krav til selskapet punkt 9 d

¹¹² Etiske retningslinjer for Ustekveikja Energi AS, datert 28.01.21 og

¹¹³ Epost fra administrerende direktør 27.02.23

¹¹⁴ Epost fra styreleder i Geilo Informasjonssenter, datert 08.03.2023

8. Samlede vurderinger og konklusjon

Problemstilling 1 – Utarbeide og jevnlig revidere sentrale styringsdokumenter

Kommunens eierskapsmelding ble vedtatt av kommunestyret 31.03.2022, det vil si i inneværende kommunestyreperiode. Eierskapsmeldingen inneholder også kommunens prinsipper for eierstyring, samt en oversikt over eide selskaper per mars 2022. Kommunens formål med eierskap fremgår imidlertid kun for selskapene kommunen anser som de viktigste. Formålet med eierskap i de resterende selskapene omtales ikke.

Eierskapsmeldingen uttrykker ingen krav til oppdatering eller revidering av selskapsopplysningene. Den gjør heller ikke en vurdering av om selskapene fyller sin hensikt etter kommunens formål med eierskapet.

Revisjonens vurdering er at Hol kommune har utarbeidet en eierskapsmelding vedtatt av kommunestyret, men eierskapsmeldingen oppfyller ikke minimumskravene i kommuneloven § 26-1 bokstav c. Dette er fordi kommunens formål med eierskap kun omtales for de viktigste selskapene. Eierskapsmeldingen bør omtale formålet med alle kommunens eierskap.

Kommunen har ikke selv stilt krav om oppdatering eller revidering av eierskapsmeldingen. Dette er ikke et lovkrav, men etablerte normer for god eierstyring tilsier at kommunen bør vurdere dette. Ved gjennomføring av eierskapskontrollen vår/sommer 2023 er allerede minst tre selskaper opprettet eller omorganisert etter at eierskapsmeldingen ble vedtatt våren 2022. Som en følge av dette er eierskapsmeldingen utdatert og gir ikke et riktig bilde av kommunens eierskap. Både ordfører og administrasjonen peker på behov for oppdatering.

Kommunen gjør heller ikke en vurdering av om selskapene fyller hensikten kommunen har med eierskapet. Slike vurderinger vil kunne bidra til at kommunestyret får mer informasjon om status i selskapene og vil være i tråd med god praksis.

Eierskapsmeldingen uttrykker forventninger knyttet til etablering av eierstrategier for kommunens viktigste selskaper. Av de fem selskapene utvalgt i kontrollen er det kun dokumentert eierstrategier for Ørteren Kraftverk KF og Geilo Informasjonssenter AS. Tidligere Ustekveikja Energi AS hadde også en slik strategi. Det er derimot ikke utarbeidet selskapsvise eierstrategier for noen av de nyopprettede selskapene; Utdanningscenteret på Geilo AS, Geilo Arena AS og Ustekveikja Energi Holding AS.

Revisjonens vurdering er at kommunen ikke har utarbeidet eierstrategier for de nye selskapene. En god eierstrategi kan sammen med eierskapsmeldingen tydeliggjøre hvilke forventninger eierne har til selskapet på lang sikt. Også ordfører peker i intervju på at kommunen mangler en diskusjon rundt strategien for å være med i ulike selskaper og samarbeid. Utarbeidelse av selskapsvise eierstrategier vil være i tråd med god praksis/KS anbefaling.

Selskapenes vedtektsfestede formål er likt med formålet i Brønnøysundregistrene. Når det gjelder selskapenes formål i eierskapsmeldingen er dette likt med formålet i vedtektene for Geilo Informasjonssenter AS, men for Ørteren Kraftverk KF er det ikke samsvar. De nyopprettede selskapene omtales ikke i eierskapsmeldingen.

Revisjonens vurderinger at selskapenes vedtekter i tilstrekkelig grad angir og avgrenser virksomheten selskapet skal drive.

Problemstilling 2 – Kommunikasjon og forankring

Eierskapsmeldingen stiller krav om årlig rapportering fra selskapene til kommunestyret i form av årsrapport og årsregnskap. Det skal etableres et årlig kommunestyremøte forbeholdt eierstyring hvor selskapenes rapportering drøftes samlet og eventuelle endringer i strategi eller tiltak behandles i møtet. Det er likevel noe ulikt hva som kreves av rapportering i de individuelle selskapsomtalen i eierskapsmeldingen.

Årsrapport og årsregnskap for Geilo Informasjonssenter AS og Ørteren Kraftverk KF er lagt frem og behandlet av kommunestyret. Det rapporteres om økonomi, måloppnåelse, risikofaktorer og tiltak. Saksdokumentene til kommunestyret inneholder ingen vurdering av om selskapene fyller sin hensikt etter formålet med eierskapet.

Eierskapsmeldingen har ingen generell bestemmelse om hvem som møter i eierorganet, men for de fleste selskap er det ordfører som er valgt som kommunens representant. Saksdokumentene til generalforsamling bør ifølge eierskapsmeldingen sendes minst fire uker i forkant. Vedtektene til selskapene som er mottatt av revisjonen inneholder ikke bestemmelser om innkallingsfrist.

Kommunen har gjennomført formaliserte eiermøter med tidligere Ustekveikja Energi AS og Ørteren Kraftverk KF. Det er ikke dokumentert eiermøter med Geilo Informasjonssenter AS. Kommunens eierskapsmelding viser til at eiermøter i noen tilfeller kan være nyttig, men den har ingen direkte forventninger eller krav om slike møter.

Revisjonens vurdering er at kommunestyret får en årlig rapport om tilstanden i Geilo Informasjonssenter AS og Ørteren Kraftverk KF slik KS anbefaler. Dette bidrar til at eier (folkevalgte) får informasjon om selskapene. Sammen med selskapsvise eierstrategier vil dette kunne bidra til at kommunen som eier vil kunne gjøre en vurdering av om selskapene fyller formålet kommunen har med de ulike eierskapene, slik det også er anbefalt av KS.

At sentrale folkevalgte er oppnevnt som eierrepresentant vurderes å være i samsvar med KS anbefalinger og kan bidra til god samhandling og kommunikasjon mellom kommunestyret og eierorganet. Kommunen har i eierskapsmeldingen en generell bestemmelse om innkallingsfrist i, men det er anbefalt av KS at dette også vedtektsfestes.

Eiermøter gjennomføres jevnlig i enkelte av kommunens selskap. I tråd med eierskapsmeldingen bør kommunen vurdere om en slik uformell arena for dialog og forventningsavklaring kan være hensiktsmessig for andre selskap. God praksis tilsier også at eiermøter bør gjennomføres.

Problemstilling 3 – Rutiner for sammensetning og kompetanse i styrene

Kommunen har i eierskapsmeldingen ikke fastsatt krav eller forventninger til valgkomite, eller hvordan valg av styre bør skje. Det er heller ikke utarbeidet en instruks for valgkomiteen. Kommunen har likevel en uformell valgkomite som foreslår representanter og legger frem innstilling til kommunestyre basert på selskapets kompetansebehov. Forslaget til styremedlemmer blir ikke begrunnet.

Ustekveikja Energi Holding AS og datterselskapet Ustekveikja Energi AS består av de samme styremedlemmene. Bakgrunnen for dette var forankring i etableringsfasen.

Alle de tre selskapene har utarbeidet en årlig plan (årshjul) for styrets arbeid, men det fastsettes ikke på strategisk nivå hvilke saker som må behandles i løpet av et år. Selskapene rapporterer også om styring og ledelse i årsrapport. Det er derimot ikke alle selskap som har evaluert eget arbeid (styrets egevaluering), utarbeidet etiske retningslinjer eller sørget for styreinstruks.

Revisjonens vurdering er at kommunen i liten grad har krav i eierskapsmeldingen som tilrettelegger for at styrer velges ved bruk av valgkomite og at kompetansebehovet i styrene defineres. Selv om kommunen har en uformell valgkomite som jobber etter en fast praksis, bør det vurderes å i større grad formalisere og skriftliggjøre arbeidet knyttet til valg av styrerepresentanter, slik KS anbefaler. Videre vil en skriftlig oversendelse av styrets egevaluering til valgkomiteen kunne bidra til et ytterligere fokus på sammensetningen av kompetansen i styrene. Dette vil også være i tråd med god praksis.

Det er positivt at styrene har utarbeidet årshjul og at det rapporteres om styring og ledelse i årsrapport til kommunestyret. Likevel er det ikke alle selskap som har praksis for egevaluering av sitt arbeid, slik KS anbefaler. I egevalueringen kan styret vurdere egen kompetanse og sammensetning, samt hvordan styret fungerer. En slik evaluering er et viktig dokument i valgkomiteens arbeid med å velge kompetente styremedlemmer og bør være tilgjengelig for valgkomiteen.

Det er ikke alle styrene som har sørget for utarbeidelse av styreinstruks hvor det gis nærmere regler for styrets arbeid, slik god praksis tilsier.

Manglende utarbeidelse av etiske retningslinjer i enkelte selskap er heller ikke i henhold til god praksis. Som et selvstendig rettssubjekt som forvalter ressurser for fellesskapet er det viktig at styret har en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål. Ved å vedta egne etiske retningslinjer vil styret både kunne styrke tillitten til selskapet ytterligere og samtidig bidra til å redusere risikoen for uetisk adferd, lovbrudd og korrupsjon. Styret bør derfor vurdere å vedta egne etiske retningslinjer som er tilpasset egne risikoområder og virksomhet.

Revisjonen har forståelse for begrunnelsen av valget knyttet til samme styrer i mors og datterselskap, men vil likevel påpeke at dette ikke er i henhold til KS anbefalinger.

Alle som påtar seg styreverv eller sitter i ledelsen i kommunale selskap bør registre seg i KS styrevervregister. Kommuner er avhengig av allmenhetens tillitt, og åpenhet er viktig for å unngå mistanke om rolleblanding. Det er derfor viktig at alle styremedlemmer registrerer seg i styrevervregisteret, i tråd med forventningene i kommunens eierskapsmelding og god praksis tilsier.

Konklusjon:

Hol kommunes eierskapsmelding oppfyller ikke minimumskravene i kommunelovens § 26-1. Det er også flere områder hvor eierstyringen av de utvalgte selskapene ikke er i tråd med etablerte normer for god eierstyring.

Kommunen har utarbeidet en eierskapsmelding med flere gode prinsipper om eierstyring, men har utfordringer med å følge opp prinsippene og forventningene i praksis. Undersøkelsen viser at Hol kommunes forvaltning av sitt eierskap har flere forbedringspunkter:

Eierskapsmeldingen bør i større grad være et levende dokument som gjenspeiler kommunens eierstyring, eierstruktur og status i selskapene. Dersom eierskapsmeldingen skal gi et korrekt bilde av kommunens eierskap forutsetter dette jevnlig oppdatering.

Videre bør kommunen vurdere å utarbeide eierstrategier for de nyopprettede selskapene. Dette er ikke et krav, men det vil kunne være et viktig verktøy for kommunestyret som eiere for å sikre god forankring av eiersignaler, samt formidling av disse til selskapene. Strategier med tydelige mål for selskapet vil også kunne bidra til at kommunestyret kan gjøre en vurdering av om selskapet fyller sin hensikt etter kommunenes formål med eierskapet. Dette er også i henhold til etablerte normkrav.

Kommunen har systemer som legger til rette for god kommunikasjon og forankring mellom kommunestyret og eierorganene (eierrepresentantene). En mulig forbedring er likevel å vurdere eiermøter med flere selskap enn dagens eierskapsmelding gir forventninger om. Videre at bestemmelser om innkallingsfrist vedtektsfestes.

Kommunen har i liten grad formaliserte system og rutiner for å sikre god sammensetning og kompetanse i styrene. Valgkomite for valg av styremedlemmer til selskapene bør formaliseres, og det bør utarbeides en instruks for denne valgkomiteens arbeid. Det bør også vurderes om man skal følge anbefalingene om å velge ulike styremedlemmer i mor- og datterselskap.

Kommunen bør oppfordre til at alle selskaper bør vurderes å etablere en styreinstruks, årsplan (årshjul), samt utarbeide etiske retningslinjer.

Kommunen bør også oppfordre flere styremedlemmer til å registrere seg i KS styrevervregister.

Slike forbedringer vil være i tråd med etablerte anbefalinger og normkrav.

9. Anbefaling

Med bakgrunn i vår gjennomgang, vil vi anbefale kommunen å vurdere følgende:

- Revidere eierskapsmeldingen jevnlig, for å sikre at selskapsopplysninger og formål med eierskapet oppdateres.
- Supplere eierskapsmeldingen med hvilke formål kommunen har med sitt eierskap for alle selskapene.
- Utarbeide eierstrategi for selskapene, for å synliggjøre hvilket formål kommunen har med å eie de ulike selskapene.
- Jevnlig vurdere om det enkelte selskap fyller sin hensikt etter kommunens formål med eierskapet.
- Gjennomføre formaliserte eiermøter med selskapene.
- Sikre at selskapenes vedtekter inneholder bestemmelser om innkallingsfrist.
- Formalisere valgkomite (valgnemnd) for valg av styremedlemmer til selskapene.
- Utarbeide instruks for valgkomite (valgnemnd) for valg av styremedlemmer til selskapene.
- Etterspørre at styrets skriftlige egevaluering gjennomføres, og oversendes valgkomite (valgnemnd).
- Valg av ulike styremedlemmer til styreverv i mor- og datterselskaper.
- Oppfordre alle selskaper som ikke har dette om å utarbeide styreinstruks.
- Oppfordre alle selskaper som ikke har dette om å utarbeide årshjul som vektlegger mål, strategi og oppfølging av dette.
- Oppfordre alle selskaper som ikke har dette om å utarbeide etiske retningslinjer.
- Oppfordre flere styremedlemmer til å registrere seg i KS styrevervregister.

Utkast til rapport ble sendt til Hol kommune ved ordfører (som eier) og kontaktperson i administrasjonen for uttalelse. Felles uttalelse er vedlagt rapporten i vedlegg 1.

Drammen, den 08.09.2023

Frode Hegstad Christoffersen
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Anne-Lise Stender
Forvaltningsrevisor / prosjektleder

Mathilde Tomasgård
Forvaltningsrevisor

Referanser

Lover:

- LOV 2018-06-22 nr 83, Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- LOV 1997-06-13 nr 44, Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)

Stortingsdokumenter:

- NOU 1995:17 Om organisering av kommunal og fylkeskommunal virksomhet
- Ot.prp.nr.36 (1993-1994) – Om lov om aksjeselskap (aksjeloven)
- Prp.46 L (2017-2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Veiledere og retningslinjer:

- KS (2020) – Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll
- NUES (2021) – Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

Dokumenter fra Hol kommune:

- Hol kommune (2022) Eierskapsmelding
- Hol kommune, Tertialrapport nr.2/2022
- Kommunestyresak 87/2022
- Kommunestyresak 93/2021
- Kommunestyresak 43/22
- Kommunestyresak 44/22
- Kommunestyresak 45/22
- Kommunestyresak 47/22

Dokumenter fra selskapene:

- Årsberetninger
- Vedtekter
- Protokoller fra generalforsamling
- Egenevalueringer
- Møteplaner
- Styreinstrukser

Revisjonsstandarder:

- RSK 002 Standard for eierskapskontroll
- Riksrevisjonen (2020) Faglige retningslinjer for selskapskontroll.

Vedlegg 1 – Uttalelser til eierskapskontrollen

Følgende felles uttalelse er mottatt per epost den 06.09.2023:

Hei

Viser til rapport om Eierskapskontroll - til uttalelse.

Her er våre innspill til den:

- Problemstilling 1- Utarbeide og jevnlig revidere.
 - Eierskapsmeldingen i seg selv inneholder ingen krav til oppdatering eller revidering av selskapsopplysningene, men kommunen har fulgt kommuneloven ved å utarbeide en eierskapsmelding som er vedtatt av kommunestyret minst en gang i valgperioden.
 - I eierskapsmeldingen kap. 4 er det gitt nærmere informasjon om selskapene som kommunen har eierandel av en viss størrelse (ikke nødvendigvis "de viktigste"). For disse selskapene er det beskrevet hva som er kommunens eierstrategi.
 - Hensikten med eierskapet ligger i kommunens eierstrategi, som er definert i meldingens s. 33/34. To ulike eierstrategier er om den enten er finansielt motivert, politisk motivert eller en kombinasjon. Vår vurdering er derfor at hensikten med eierskapene er godt beskrevet for majoriteten av kommunens eierskap.
 - Eierskapsmeldingen ble sist vedtatt 31.03.22, og mangler beskrivelse av de nyopprettede selskapene som kommunen har inngått eierskap i etter dette. En beskrivelse av disse selskapene i eierskapsmeldingen kan først inkluderes ved neste oppdatering av eierskapsmeldingen.
- Problemstilling 2: avsnitt 2, siste setning (om behandling av årsregnskap og årsrapport for GiAS og ØKKF:

Kommunestyrets vedtak har ingen vurdering av om selskapene fyller sin hensikt med eierskapet (?) – (er det naturlig å ha med ved behandling av årsrapport?)

Til konklusjonen: Hol kommunes eierskapsmelding oppfyller ikke minimumskravene i kommuneloven § 26-1, men eierskapsmeldingen gir en beskrivelse av selskapene som kommunen har eierandel av en viss størrelse.

Avsnitt 3: Det bør fremkomme at Eierskapsmeldingen ble sist behandlet og vedtatt i kommunestyret 31.03.22, og er innenfor kommunelovens krav om revidering.

Ingen kommentar til anbefalingen.

Vennlig hilsen

Solveig R. Endrestøl

Økonomisjef

Vedlegg 2 – RSK 002 – Standard for eierskapskontroll

Nedenfor følger et kort resyme av RSK 002, med de viktigste punktene som skal følges.

Fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk for eierskapskontroller med oppstartsbrev sendt etter 30.09.2020.

Standarden er bygget opp med 34 punkter bestående av grunnleggende prinsipper og revisjonshandlinger i eierskapskontroll, hvor noen er anbefalinger og noen er obligatoriske krav. Standarden fastsetter normer for planlegging, gjennomføring og rapportering av eierskapskontroll.

Gjennomføring av eierskapskontroll er en lovpålagt oppgave i kommuner og fylkeskommuner¹¹⁵, og kontrollutvalget skal påse at det utføres eierskapskontroll. Det skal utarbeides en plan for eierskapskontroll som viser på hvilke områder det skal gjennomføres eierskapskontroll. Denne skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering, og den skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Undersøkelse av virksomheten i kommunalt eide selskaper (forvaltningsrevisjon) skal gjennomføres i samsvar med RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon.

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger. Forvaltningsrevisjon skal ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens eller fylkeskommunens folkevalgte organer.

Punkt	Innhold
	Innledning
1-3	Krav til revisor
4-8	Bestilling og problemstilling
9-13	Dialogen med eier, selskapet og andre berørte
14-15	Kriterier
16-19	Metode og data
20-22	Vurderinger og konklusjoner
23	Anbefalinger
24-28	Rapport
29-31	Dokumentasjon
32-34	Kvalitetssikring og system for kvalitetskontroll

Krav til revisor:

Det skal utpekes en oppdragsansvarlig for hvert oppdrag i eierskapskontroll, og denne er ansvarlig for å påse at standardens krav er oppfylt. Oppdragsansvarlig revisor skal sikre at eierskapskontrollen gjennomføres med tilstrekkelig kunnskap om kunnskap om eierstyring og selskapsledelse. Revisor skal være uavhengig og objektiv ved utførelsen av sine oppgaver.

Bestilling og problemstilling:

Eierskapskontrollen skal gjennomføres i samsvar med kontrollutvalgets bestilling, og revisor skal vurdere om kontrollutvalgets bestilling lar seg gjennomføre. Revisor skal forsikre seg om at kontrollutvalget og revisor har lik forståelse av oppdraget, at rammene er tilstrekkelig klarlagt, og om nødvendig avklare bestillingen med kontrollutvalget.

Revisor skal sikre at det utarbeides problemstillinger som er tilstrekkelig konkretisert og avgrenset til å kunne besvares, og at de er egnet til å besvare kontrollutvalgets bestilling. Dersom det er behov for å endre problemstillinger underveis slik at det kan ha betydning for gjennomføringen av oppdraget, skal dette avklares med kontrollutvalget.

Revisor skal utarbeides en skriftlig prosjektplan for hver eierskapskontroll, som redegjør for problemstillinger, kriterier eller grunnlaget for disse, og metodebruk.

¹¹⁵ LOV 2018-06-22 nr 83, Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), syvende del, kapittel 22 til 26, §§ 22-1 til 26-1

Dialogen med eier, selskapet og andre berørte

Revisor skal iverksette tiltak som er egnet til å sikre god dialog med eier og selskap. Senest før datainnsamling starter skal revisor sende oppstartsbrev til den som utøver kommunens eierfunksjon og til det/de aktuelle selskapet/selskapene. Som hovedregel skal det avholdes oppstartsmøte hvor det redegjøres for bakgrunn, problemstillinger, kriterier, informasjonsbehov og planlagt gjennomføring av kontrollen.

Utkast til rapport skal sendes til den som utøver kommunens eierfunksjon og til det/de aktuelle selskapet/selskapene, og uttalelsen skal fremgå av rapporten i sin helhet. Endelig rapport skal oversendes kontrollutvalget, med kopi til eier og selskapet/selskapene.

Kriterier:

Med utgangspunkt i problemstillinger skal revisor etablere kriterier. Kriterier er de krav, normer og/eller standarder som utøvelsen av eierskapet skal vurderes opp mot. Kriteriene skal være basert på relevante lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Kildene bør presenteres for eier.

Metode og data:

Revisor skal sikre dataenes relevans (gyldighet, validitet) for problemstillingen, og datainnsamlingen skal gjennomføres på en måte som sikrer dataenes pålitelighet (reliabilitet). Det skal innhentes data i tilstrekkelig omfang til å kunne gjøre vurderinger og svare på problemstillingene. Data som er fremkommet muntlig skal nedtegnes skriftlig og bekreftes av kilden. Personopplysninger skal behandles i tråd med kravene i personopplysningsloven.

Vurderinger, konklusjoner og anbefalinger:

Revisor skal vurdere innsamlede data opp mot kontrollkriteriene, og dersom det avdekkes vesentlige avvik skal det komme tydelig frem i rapporten. Vurderinger må være objektive, og med bakgrunn i disse skal revisor konkludere i forhold til problemstillingene.

Anbefalinger er ikke obligatorisk, men skal gis der dette er hensiktsmessig ut fra data, vurderinger og konklusjoner. Anbefalinger skal alltid rettes til eier, og de skal ikke gis i form av detaljerte løsninger.

Rapport:

Det skal skrives rapport fra hver gjennomførte eierskapskontroll, og rapporten skal utformes så leservennlig som mulig med hensyn til språk og struktur.

Rapporten skal vise sammenhengen ("den røde tråden") mellom problemstillinger, kriterier, innsamlede data, vurderinger, konklusjoner og eventuelle anbefalinger, og det skal være et klart skille mellom hva som er presentasjon av data (fakta) og hva som er revisors vurderinger. Praksis eller tilstand skal beskrives i et omfang som i tilstrekkelig grad underbygger revisors vurderinger og konklusjoner.

Dokumentasjon:

Eierskapskontrollen skal dokumenteres på en måte som er tilstrekkelig til å gi en totalforståelse av utførelsen, og til å underbygge revisors vurderinger og konklusjoner. Forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter, skal dokumenteres særskilt. Det samme gjelder dersom det avdekkes åpenbare brudd på annet regelverk enn det som inngår i revisjonen. Dokumentasjon skal oppbevares i minst 10 år.

Kvalitetssikring og system for kvalitetskontroll

Utførelse av eierskapskontroll skal kvalitetssikres, og denne skal dokumenteres. Den skal sikre at kontrollen og rapport har nødvendig faglig og metodisk kvalitet og følger denne standard.

Revisjonsenheten skal dokumentere et system for kvalitetskontroll.

Vedlegg 3 – Metode

Prinsipper for metodebruk i forvaltningsrevisjon følger av *RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon*¹¹⁶ som er vedtatt av Norges Kommunerevisorforbund (NKRF). Denne bygger i stor grad på samfunnsvitenskapelig metode om etterprøvbarehet av funn, og rettslige prinsipper om at revidert enhet skal kunne få frem sitt syn (kontradiksjon) ut fra vår gjennomgang og vurdering av område vi ser på.

Sett i lys av en forvaltningsrevisjons begrensede ressursramme, samt hensiktsmessigheten i forhold til dens formål, er dokumentasjonen og sikring av denne ikke så omfattende som kravene som settes til vitenskapen og domstolene. Ut fra en vitenskapelig og filosofisk side er det ingen informasjon/dokumentasjon som er helt objektiv eller kilde som er 100% pålitelig.

I forvaltningsrevisjon tilstreber vi at vurderinger og anbefalinger skal gjøres på et objektivt og etterprøvbart grunnlag. Ofte er problemstillingene i en forvaltningsrevisjon mer lukkede og definerte enn forskning og etterforskning. Dette påvirker også våre valg av metode. En av hovedhensiktene med forvaltningsrevisjon er å få til læring og endring om det vurderes behov for dette. Ofte vil dette også skje gjennom prosessen når vi gjennomfører en forvaltningsrevisjon. Ved at det settes fokus på et tema og/eller område, vil ofte den reviderte selv se behov for endring.

Det å pålegge endring er en politisk prosess som er gjenstand for saksbehandling. Av den grunn vil ikke våre vurderinger få direkte virkning for å sette i gang endringsprosesser. Gjennom å fremme vurderinger, og eventuelt anbefalinger, som er relevante for problemstillingene søker vi å bidra til utvikling i den reviderte enhet.

I prosjekter kan vi benytte oss av kvalitative og kvantitative metoder¹¹⁷. Kvalitativ metode vektlegger forståelse og analyse av sammenhenger i en prosess hos den enkelte. De er viktige for å utvikle bedre forståelse av individer, i forhold til for eksempel motivasjon, følelser, holdninger, kognitive prosesser. Kvantitativ metode består av opptelling av fenomener eller kjennetegn ved en gruppe individer. Det brukes for å analysere et stort antall enheter, som for eksempel land, personer eller bedrifter. Kvalitative og kvantitative metoder er supplerende metoder som ikke kan erstatte hverandre.

Eksempler på aktuelle metoder for innsamling og analyse av informasjon / fakta ved forvaltningsrevisjon:

- Dokumentanalyse
- Samtaler / intervju / gruppeintervju
- Spørreundersøkelser
- Statistiske analyser
- Trendanalyser
- Økonomiske analyser (som regnskapsanalyse)
- Case
- Scenarioanalyse
- Observasjon

¹¹⁶ Vedlegg 2 – RSK 001 – Standard for forvaltningsrevisjon

¹¹⁷ Store norske leksikon – https://snl.no/kvalitativ_metode og https://snl.no/kvantitativ_metode

I denne revisjonen har vi i hovedsak benyttet følgende metoder:

Dokumentanalyse

Dokumentanalyse består av å hente informasjon fra planer, rapporter, rutiner, vedtak, referater og lignende.

Styrkene ved dokumentanalyse er at informasjonen er skriftlig, og i mange tilfeller har flere personer vært involvert i utarbeidelsen av den. Er dokumentasjonen utarbeidet av den reviderte kan den antas å ha stor grad av pålitelighet. Er dokumentasjonen utarbeidet av, eller på vegne av, noen med en saksinteresse, er det grunn til å være mer forsiktig i bruken av dem.

Dokumentanalyse er ofte hensiktsmessig i forvaltningsrevisjon, siden det ofte finnes mange dokumenter med relevante data for våre undersøkelser. Svakheten er at dokumentanalyse i seg selv bare fanger opp det som er skriftlig dokumentert. For å motvirke dette vil dokumentanalyse ofte benyttes i kombinasjon med andre metoder.

Samtaler / intervju / gruppeintervju

Samtaler, intervju og/eller gruppeintervju egner seg godt til å undersøke åpne, beskrivende problemstillinger, og særlig der det er begrenset med skriftlig informasjon / dokumentasjon.

Utfordringer er å vurdere om det i tilstrekkelig grad gir et helhetlig og «korrekt» bilde av virkeligheten. Utvalgets størrelse og hvordan man velger ut hvem som skal intervjues vil ha betydning for påliteligheten.

Ved gjennomføring av intervjuer skal det føres referat fra samtalen, og de som er intervjuet skal i ettertid verifisere at referatet gir en riktig fremstilling av deres syn på et tema og/eller område.

Vedlegg 4 – Oversikt over kommunenes eierskap

Del III Oversikt over Hol kommunes eierskap

4. Oversikt over samtlige aksjer og andeler

Her presenteres en oversikt over samtlige aksjer og andeler som er i varig eie.

Aksjeselskap	Eierandel i %	Balanseført verdi siste årsskifte 31.12.21
Vidju Holding AS	29,90	59 780 000
Ustekveikja Energi AS	100,00	11 000 000
Godfarfoss Kraft AS (Er samlet i ØKKF)	33,00	
Geilo Informasjonssenter AS	100	5 764 862
Hardangerviddatunnelene AS	40,00	40 000
Vinn AS	28,00	1 085 000
Kommunekraft AS	0,31	1 000
Husfliden Hallingdal AS	1,60	1 000
Vardar AS	0,94	2 498 620
Hemsedal Bioenergi AS	14,43%	
Samvirkeforetak (SA)		Andelsinnskudd
Biblioteksentralen SA	0,10	
Interkommunal selskap	Eierandel i %	Balanseført verdi/ Innskutt kapital
Hallingdal Renovasjon IKS	19,65	0
Viken Kommunerevisjon IKS		51 000
IKA Kongsberg IKS	1,73	0
Vestviken 110 IKS	1,60	29 462
Viken kontrollutvalgssekretariat IKS	0,58%	8000
Interkommunalt samarbeid	Eierandel i %	
Kleivi Næringspark (vedtatt avvirket)	50,00	
Hol og Ål Felleskjøkken	50,00	
Andre	Eierandel i %	Balanseført verdi/ innskutt kapital
Ørteren Kraftverk KF	100,00	0
Ustekveikja Kraftverk DA (i regnskap ØKKF)	69,00	
KLP (egenkapitalinnskudd)	Kunde = eier	18 256 064
Geilolie Borettslag	17,65	1 500

Hentet fra Hol kommunes eierskapsmelding - 2022.

Vi kan kommuner

Viken kommunerevisjon IKS

Org.nr.: 985 731 098 MVA

post@vkrevisjon.no | vkrevisjon.no

Hovedkontor - Drammen

Postadresse: Postboks 4197, 3005 Drammen

Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, 3048 Drammen

Avdelingskontor - Hønefoss

Postadresse: Postboks 123, Sentrum, 3502 Hønefoss

Besøksadresse: Osloveien 1, 3511 Hønefoss

Avdelingskontor - Follo

Postadresse: Postboks 173, 1401 Ski

Besøksadresse: Parkaksen 7, 1400 Ski

Avdelingskontor - Hallingdal

Besøksadresse: Alfarvegen 117, 3540 Nesbyen